

Informace pro lékařské praxe číslo 2/2017

ročník XIX

Vydavatel:

Švejnhová a přátelé, s. r. o.
IČO 271 38 933
DIČ CZ27138933
svejnhova@mac.com

Adresa redakce:

Konstantinova 1481/20,
149 00 Praha 4
Telefon: 267 910 430
info@infolekar.cz
www.infolekar.cz
www.medisurf.cz

Sazba, DTP:

Jan Kubeš, C&COM Advertising
www.ccom.cz

Tisk:

OMIKRON, spol. s r. o.

Rozesílá:

SEND Předplatné, spol. s r. o.

Šéfredaktorka:

MUDr. Hana Taxová

Jazykové korektury:

PhDr. Martin Valášek, Ph.D.

Objednávky předplatného:

Na adrese redakce

Technická podpora:

Registrace na Ministerstvu
kultury ČR pod číslem E 10883
ISSN: 1214-486X

Vydavatel nese odpovědnost za údaje
a názory autorů jednotlivých článků nebo
inzerátů. Reprodukce obsahu je povolena
pouze s přímým souhlasem redakce.

Z obsahu příštího čísla:

Lékař a nemovitost

Cestovní náhrady v roce 2017

část 1. Nájem a pronájem > 3

> Lékař a nemovitost

Ing. František Elis, daňový poradce evid. č. 0056

> Ptali jsme se za Vás

Ing. František Elis, daňový poradce evid. č. 0056

> Zajištění řádného a včasného placení nájmu z bytu a sankce vůči nájemci

Richard W. Fetter, právník zabývající se pracovním a občanským právem

> Okamžitá výpověď z nájmu bytu

Richard W. Fetter, právník zabývající se pracovním a občanským právem

část 2. Zdravotní pojištění > 14

> Příjmy z nájmu a zdravotní pojištění

Ing. Antonín Daněk, odborník na zdravotní pojištění

> Lze utéct před dluhy u zdravotní pojišťovny?

Ing. Antonín Daněk, odborník na zdravotní pojištění

část 3. Vadné držení těla > 19

> Je možné bojovat s epidemií vadného držení těla u dětí?

PhDr. Ilona Zahradnická, KFE, FZS, Západočeská univerzita v Plzni
Eva Vítková, DiS., ambulantní rehabilitační centrum Exodus

část 4. Očkování > 23

> Pravidelné očkování neočkovaných dětí starších jednoho roku

RNDr. Marek Petráš, Ph.D., předseda Odborného spolku pro očkování, z. s.

> Odmítání očkování

JUDr. Jan Mach, advokát převážně zaměřený na problematiku zdravotnictví

> Záznam o odmítnutí poskytnutí zdravotních služeb (revers)

Vzor

část 5. Provoz praxe > 30

> Způsobilost k výkonu povolání lékaře

JUDr. Jan Mach, advokát převážně zaměřený na problematiku zdravotnictví

> Regresní právo úrazové pojišťovny vůči zaměstnavateli

Richard W. Fetter, právník zabývající se pracovním a občanským právem

> Regresní právo úrazové pojišťovny vůči třetí osobě

Richard W. Fetter, právník zabývající se pracovním a občanským právem

> Zákaz alkoholu na pracovišti: nulová tolerance alkoholu?

Richard W. Fetter, právník zabývající se pracovním a občanským právem

> Nepříjemný omyl poskytovatele zdravotních služeb v daních

Ing. František Elis, daňový poradce evid. č. 0056

> Lékař a elektronická evidence (EET)

Ing. František Elis, daňový poradce evid. č. 0056

Co v tomto čísle považuji za důležité?

Dotaz lékaře, zda je výhodné koupit nemovitost k provozování lékařské praxe, nebo si ji nadále pronajímat, nás přivedl k tématu problematiky nájmu a pronájmu nemovitostí. Od příštího čísla plánujeme zařadit minisérii na téma „Lékař a nemovitost“.

Není naším zvykem zařazovat odborná témata, ale tentokrát jsou dvě a považujeme je za velmi důležitá, zvláště pro praktické lékaře pro děti a dorost.

Postupy povinného očkování, pokud je zahájeno z jakéhokoliv důvodu až po prvním roce života, je první téma. Dále Vám nabízíme postupy, pokud rodiče odmítají očkování.

Rádi Vám zašleme i vzor záznamu o odmítnutí zdravotních služeb – negativní revers, abyste si ho mohli upravit pro své potřeby.

Zveme Vás na mimořádnou konferenci Odborného spolku pro očkování na téma Bezpečnost očkování, kterou pomáháme zorganizovat, a rádi zde uvítáme předplatitele našeho časopisu.

Druhé odborné téma se týká nápravy vadného držení těla a nových způsobů cvičení. Pokud je chcete využít ve vaší ordinaci, nebo jako doporučení pro rodiče, rádi Vám je na vyžádání zašleme v elektronické podobě.

Od 1. 7. 2017 nabude účinnosti novela zákona o získávání odborné způsobilost k výkonu povolání lékaře. Informujeme Vás o praktických stránkách, které přináší tato novela pro běžnou praxi.

Další potřebné téma je Lékař a EET. Je neuvěřitelné, že se tato problematika bude za rok týkat i lékařů. Chci věřit, že pokud půjdou všichni rozumní k volbám a nenechají to na těch „ostatních“, že máme šanci ještě něco změnit a ovlivnit.

*MUDr. Hana Taxová,
šéfredaktorka časopisu*

Redakční rada:

Prof. MUDr. Hana Hrstková, CSc.
přednostka I. dětské interní kliniky
LF MU Brno a FN Brno-Bohunice

Doc. MUDr. Anna Nečasová, CSc.
Interní kardiologická klinika
FN Brno-Bohunice

MUDr. Věra Ševčíková
odborný asistent 1. LF UK Praha,
praktický lékař pro děti a dorost

Ing. František Elis
daňový poradce 0056

JUDr. Ing. Jaroslav Hostinský
advokát v Praze, katedra práva
VŠE v Praze

JUDr. Ing. Lubomír Janoušek
Finanční ředitelství
pro hlavní město Prahu

JUDr. Jan Mach
advokát v Praze, odborný asistent
IPVZ, katedra medicínského práva

RNDr. Marek Petráš, Ph.D.
předseda Odborného spolku
pro očkování, z. s.

Jan Pištěk
odborný asistent,
akademický malíř

Děkujeme inzerujícím společnostem za pomoc při finančním zajištění projektu a vydávání časopisu.

FAVEA Plus, a. s.

Inlab Medical, s. r. o. • NAVI team, s. r. o.

PharmaSwiss Česká republika, s. r. o.

RECLINMED, s. r. o.

SANOFI PASTEUR vaccine division

> Lékař a nemovitost

Lékař, poskytovatel zdravotních služeb (PZS), fyzická osoba (FO), dospěl k přesvědčení, že by pro něj bylo nejen ekonomicky a daňově výhodnější, aby napříště provozoval svoji praxi ve vlastních prostorách, nikoliv v prostorách pronajatých, tak jako tomu bylo dosud. Začal tedy shromažďovat potřebné informace.

Daň z nabytí nemovitých věcí

Problematiku řeší zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, ve znění zák. č. 254/2016 Sb.

Základní informace:

* **Poplatníkem daně** z nabytí nemovitých věcí je vždy nabyvatel.

* **Základem daně** z nabytí nemovitých věcí je nabývací hodnota snížená o uznatelný výdaj.

* **Nabývací hodnotou** je

- sjednaná cena
- srovnávací daňová hodnota
- zjištěná cena nebo
- zvláštní cena

Protože předpokládáme, že lékař bude kupovat nebytové prostory pro poskytování zdravotních služeb, dopustíme se toho zjednodušení, že nabývací hodnotou bude cena sjednaná.

* **Uznatelným výdajem** je odměna a náklady prokazatelně zaplacené poplatníkem znalci za znalecký posudek určující zjištěnou cenu, je-li tento posudek vyžadovanou přílohou daňového přiznání, pokud tento výdaj uplatní poplatník v daňovém přiznání nebo v dodatečném daňovém přiznání.

* **Sazba daně** z nabytí nemovitých věcí činí 4 %.

* **Daň z nabytí** nemovitých věcí se vypočte jako součin základu daně zaokrouhleného na celé stokoruny nahoru a sazby daně.

* **Daňové přiznání** k dani z nabytí nemovitých věcí je poplatník povinen podat nejpozději do konce třetího kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž byl v katastru nemovitostí proveden vklad vlastnického práva k nemovité věci.

* **Přílohou daňového přiznání** je (opět zjednodušeno pro náš sledovaný případ)

- písemnost, na jejímž základě bylo zapsáno vlastnické právo do katastru nemovitostí, s přiloženým vyrozuměním katastrálního úřadu o provedeném vkladu do katastru nemovitostí.
- kupní smlouva
- znalecký posudek
- doklad o zaplacení odměny a nákladů znalci

* Poplatník je povinen **platit daň** z nabytí nemovitých věcí prostřednictvím zálohy ve výši 4 % sjednané ceny.

* **Záloha je splatná** v poslední den lhůty stanovené pro podání daňového přiznání.

Příklad

Předpokládejme, že MUDr. A zakoupil nebytové prostory pro poskytování zdravotních služeb za částku 3 000 000 Kč. Vlastnické právo bylo zapsáno (na základě podaného návrhu) do katastru nemovitostí dne 23. 1. 2017. Je tedy povinen podat nejpozději do 30. 4. 2017 daňové přiznání k dani z nabytí nemovitých věcí, včetně povinných příloh, a do stejného data uhradit zálohu na daň ve výši 120 000 Kč (3 000 000 x 0,04).

Poznámka: Pokud by se rozhodl uplatnit jako uznatelný výdaj odměnu a náklady uhrazené znalci, a jejich výše by byla 5 000 Kč, pak by se částka 120 000 Kč snížila o 200 Kč.

Daň z nemovitých věcí

Jde o další z daní, jež by se lékaře jako vlastníka dotkla. Problematiku řeší zákon ČNR č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů. V případě našeho předpokladu, kdy lékař koupil nebytové prostory (jednotku) pro poskytování zdravotních služeb, by byl povinen podat první daňové přiznání k dani z nemovitostí v termínu do konce ledna 2018 a současně si tuto daň vypočítat. Následně by od správce daně obdržel složenku k provedení úhrady daně se splatností do 31. května 2018.

Příklad

Jedná se o konkrétní výpočet jednotky v Hradci Králové.

<i>Výměra podlahové plochy zdanitelné jednotky</i>	<i>80 m²</i>
<i>Koeficient zohledňující podíl na pozemku</i>	<i>1,22</i>
<i>Základ daně (80 x 1,22) zaokrouhlený na celé m² nahoru</i>	<i>98 m²</i>
<i>Základní sazba daně</i>	<i>10 Kč/m²</i>
<i>Koeficient stanovený obcí</i>	<i>1,5</i>
<i>Výsledná sazba daně</i>	<i>15 Kč/m²</i>
<i>Daň (98 x 15)</i>	<i>1 470 Kč</i>
<i>Místní koeficient stanovený obcí</i>	<i>3</i>
<i>Výsledná daň (1 470 x 3)</i>	<i>4 410 Kč</i>

Lékař je tedy v tuto chvíli vlastníkem nebytových prostor a ví, na kolik jej ročně tyto nebytové prostory přijdou na dani z nemovitostí. Protože poskytuje zdravotní služby jako FO, a chce-li je poskytovat v těchto nově získaných prostorách, má dvě možnosti:

1) Zařadit nebytové prostory do svého obchodního majetku a uplatňovat s nimi spojené daňově uznatelné výdaje.

2) Ponechat si nebytové prostory jako FO a transformovat poskytování zdravotních služeb z FO na osobu právnickou (s.r.o.).

Obě varianty mají své výhody a nevýhody. O těch zásadních se v krátkosti zmíníme.

Ad 1) Zásadní nevýhodou této varianty je skutečnost, že si lékař nemůže sám sobě tyto nebytové prostoty pro poskytování zdravotních služeb pronajmout.

Může však uplatňovat daňově uznatelné výdaje, které se k nim vážou.

Jednalo by se především o:

- * daňové odpisy,
- * již zmiňovanou daň z nemovitostí,
- * výdaje na jejich opravy,
- * výdaje na jejich technické zhodnocení (formou odpisů z navýšené vstupní ceny).

Další nevýhodou je, že pokud by se rozhodl tyto prostory prodat, byl by příjem z jejich prodeje osvobozen od daně z příjmů až po pěti letech od jejich vyřazení z obchodního majetku.

Příklad

Předpokládáme, že MUDr. A by se rozhodl po čase prostory prodat. Prodejní cena vzhledem k provedeným úpravám i vývoji cenových indexů byla dohodnuta na 3 500 000 Kč. Proti této částce lze uplatnit zůstatkovou cenu nemovitosti (cena pořízení minus uplatněné odpisy). Tu předpokládáme ve výši 2 000 000 Kč. Základ daně z této transakce by tak byl 1 500 000 Kč a daň z příjmů 225 000 Kč (1 500 000 x 0,15).

Ad 2) Tato varianta předpokládá založení s.r.o., na které bude z FO převedeno poskytování zdravotních služeb.

Tomuto s.r.o. bude následně FO nebytové prostory pronajímat. Bude se jednat o pronájem mezi spojenými osobami z pohledu zákona o daních z příjmů (lékař pronajímá nemovitost společnosti, ve které je společníkem a jednatelem). Proto by nájemné mělo být stanoveno ve výši v místě a čase obvyklé.

Příklad

Obvyklé nájemné z nebytových prostor zjištěné dotazem na městském úřadě činí v dané lokalitě 1 500 Kč/m² a rok. Při stanovení měsíčního nájemného 10 000 Kč při výměře pronajímáných prostor 80 m² je podmínka ceny obvyklé splněna.

Lékař jako pronajímatel je povinen příjmy z pronájmu zdanit. Tyto příjmy nevstupují do základu pro výpočet odvodů sociálního a zdravotního pojištění. Jako výdaj uplatní stejné výdaje, jak je uvedeno pod Ad 1), nebo může uplatnit výdaj procentem z dosažených příjmů (30 %).

Příklad

Příjem	120 000 Kč
Výdaj (30 %)	36 000 Kč
Základ daně	84 000 Kč
Daň (15 % z 84 000 Kč)	12 600 Kč

V případě, že se lékař rozhodne prostory (nemovitost) prodat a mezi prodejem a nabytím bude doba delší než 5 let, bude příjem z prodeje od daně z příjmů osvobozen.

Poznámka

Vlastnictví nebytových prostor FO, ve kterých je praxe formou s.r.o. provozována, může být výhodné i v případě převodu (prodeje) praxe. Lékař prodá svůj 100% obchodní podíl ve společnosti za dohodnutou cenu, nebytové prostory zůstávají v jeho vlastnictví. Má možnost je buď nadále pronajímat, nebo je v libovolný okamžik prodat.

Lze samozřejmě uvažovat i o třetí variantě, při níž FO nebytové prostory nově založenému s.r.o. prodá.

Protože tuto variantu vnímám v naprosté většině případů pro PZS jako ekonomicky nevýhodnou, pouze zmiňuji její existenci.

Ing. František Elís,
daňový poradce 0056

> Ptali jsme se za Vás

Lékař poskytuje zdravotní služby prostřednictvím s. r. o. v nebytových prostorech ve vlastnictví města.

Město nyní nabízí tyto nebytové prostory (NP) k prodeji a lékař se ptá:

- Je výhodné, aby NP odkoupilo s.r.o.?
- Je výhodnější, aby NP odkoupil lékař jako fyzická osoba?
- Je výhodná varianta, aby NP koupilo s. r. o. a následně je prodalo lékaři jako fyzické osobě, který by je svému s. r. o. pronajímal?
- Jaká je nejvýhodnější varianta pro případy prodeje ordinace nebo např. náhlého úmrtí apod.?

Za nejracionalnější a ekonomicky nevhodnější považuji variantu, kdy NP odkoupí lékař jako fyzická osoba a následně je bude „svému“ s. r. o. pronajímat.

Důvody:

Lékař, fyzická osoba, získá pronájmem finanční prostředky, které nevstupují podle stávající právní úpravy do vyměňovacích základů pro výpočet odvodů sociálního a zdravotního pojištění.

V případě, že by NP odkoupilo s. r. o. a následně je prodalo jednatelem, podléhal by tento prodej opět dani z nabytí nemovitých věcí ve výši 4 % z nabývací hodnoty (hradí kupující).

V případě budoucího prodeje ordinace, míněno prodeje 100 % obchodního podílu na s. r. o., by NP nebyly součástí převodu a fyzická osoba by je nadále pronajímala, případně prodala.

V případě úmrtí by NP vstupovaly do dědictví jako samostatná položka, nikoliv jako součást hodnoty s. r. o.

Ing. František Elís,
daňový poradce 0056

> Zajištění řádného a včasného placení nájmu z bytu a sankce vůči nájemci

Motivem většiny vlastníků bytů, kteří svůj majetek přenechávají do užívání někomu jinému, je pochopitelně zisk v podobě nájemného. Platební morálka nájemců však není vždy příkladná. Následující příspěvek je přehledem toho, jaké má pronajímatel možnosti vůči nájemci, který včas a řádně neplatí nájem a úhradu za služby spojené s užíváním bytu.

Podle přechodných ustanovení nového občanského zákoníku (z. č. 89/2012 Sb.) se jeho úpravou (pravidly) řídí i nájemní vztahy vzniklé před jeho účinností (tzv. nepravá retroaktivita). Podle ust. § 3074 nového občanského zákoníku se nájem, tedy i nájem bytu, řídí tímto zákonem, tedy novým občanským zákoníkem ode dne nabytí jeho účinnosti (1. 1. 2014), i když ke vzniku nájmu došlo před tímto dnem; avšak vznik nájmu, jakož i práva a povinnosti vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se posuzují podle předchozích právních předpisů (tedy zejména zrušeného občanského zákoníku).

Byl možný souběh poplatku z prodlení a smluvní pokuty

Mnozí jistě slyšeli o smluvní pokutě. Smluvní pokuta, kterou si účastníci smlouvy mohou sjednat, je zajišťovací prostředek, jejímž smyslem je zajištění splnění povinností, jež jsou obsahem závazků. Účelem smluvní pokuty je donutit dlužníka pohrůžkou majetkové sankce k řádnému splnění závazku. Sjednání smluvní pokuty bylo podle zrušeného občanského zákoníku (účinného do 31. 12. 2013) přípustné a zcela běžné i v nájemních smlouvách na byt. I soudy, když na její uplatnění došlo, její konformitu, i když s výhradami, přijímaly.

Při prodlení s placením nájemného za užívání bytu (a úhrady služeb spojených s užíváním bytu) vznikala podle zrušeného občanského zákoníku nájemci povinnost zaplatit podle ustanov. § 697i

(tedy vedle dlužného nájemného) poplatek z prodlení (jehož výše činila podle ust. § 2 odst. 2 nař. vlády č. 142/1994 Sb. za každý den prodlení 2,5 promile dlužné částky, nejméně však 25 Kč za každý i započatý měsíc prodlení). Poplatek z prodlení byl majetkovou sankcí stanovenou zákonem a příslušenstvím pohledávky. Zrušený občanský zákoník neobsahoval žádnou právní úpravu o souběhu, resp. o zákazu souběhu těchto majetkových sankcí, tedy sankce zákonné a smluvní. Porušení téže povinnosti bylo proto možno sankcionovat dvakrát.

Při stanovení výše smluvní pokuty však bylo třeba přihlídnout k tomu, aby odpovídala významu, hodnotě a podmínkám plnění zajišťované povinnosti. (Tak se vyjádřil Nejvyšší soud ČR např. ve svém rozsudku ze dne 26. 1. 1999, spis. zn. 29 Cdo 2495/98.)

Smluvní pokuta nesměla být nepřiměřeně vysoká

Byla-li však smluvní pokuta nepřiměřeně vysoká, bylo ujednání o ní neplatným právním úkonem, neboť se přičil dobrým mrávům (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3. 2010, spis. zn. 23 Cdo 2924/2009 a rozsudek NS ČR ze dne 14. 10. 2009, spis. zn. 31 Cdo 2707/2007). Pro posouzení (ne)přiměřenosti smluvní pokuty zákon žádná kritéria nestanovil; závěr o tom, zda byla sjednána nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta, bylo tedy věcí volného uvážení soudu.

Posouzení otázky (ne)přiměřenosti smluvní pokuty závisí na okolnostech konkrétního případu, zejména na důvodech, které ke sjednání posuzované výše smluvní pokuty vedly, a na okolnostech, které je provázely. Usuzovat na neplatnost právního úkonu lze jen podle okolností, které byly objektivně dány v době, kdy byl právní úkon učiněn. Později nastalé okolnosti nelze při úvaze o neplatnosti právního úkonu zohledňovat (tak se vyjádřil Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 8. 6. 2011, spisová značka 26 Cdo 2150/2010).

Dohra starších nájemních smluv u nyníjších soudů

Soudní praxe dospěla k závěru, že při posuzování přiměřenosti výše smluvní pokuty je třeba přihlížet i k výši poplatku z prodlení.

Poplatek z prodlení stanovený v § 2 odst. 2 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve výši 2,5 promile denně z dlužné částky, nejméně však 25 Kč za každý i započatý měsíc prodlení (tj. 91,25 % ročně), je (byl) přitom sám o sobě citelnou majetkovou sankcí. I když jen okolnost, že v případě prodlení s platbou nájemného vznikne nájemci bytu povinnost zaplatit pronajímateli poplatek z prodlení, nebrání sjednání smluvní pokuty zajišťující rovněž řádné placení nájemného, je třeba při posuzování její přiměřenosti brát na jeho výši zřetel, aby společně tyto sankce nebyly neobvykle, a tedy i nemravně vysoké.

Proto např. Nejvyšší soud ČR ve svém nedávném rozsudku spis. zn. 26 Cdo 354/2016, ze dne 23. 8. 2016, zrušil rozsudky nižších soudů (soudu prvního stupně a soudu odvolacího), které přiznaly pronajímateli žalujícímu nájemce dlužícího nájemné částku 186 500 Kč s tím, že jde o smluvní pokutu, kterou si účastníci nájemního poměru sjednali v nájemní smlouvě, za dobu od 1. 5. 2012 do 8. 5. 2013, po kterou nájemce neplatil nájemné. Nájemné bylo sjednáno ve výši 13 570 Kč měsíčně a smluvní pokuta ve výši 100 Kč za každý den prodlení s placením nájemného. (Dlužné nájemné uhradil nájemce na základě jiného, předchozího, pravomocného rozhodnutí soudu; bylo vymoženo až v exekuci, na čemž je vidět, že situace pronajímatele je v případě neplaticího a nesolventního nájemce poměrně velmi obtížná.)

Nižší soudy shodně dospěly k závěru, že smluvní pokuta byla sjednána písemně, způsob jejího výpočtu je určitý a její výše je i přiměřená. Smluvní pokuta byla sjednána ve výši nižší než 1 % denně (s ohledem na výši nájemného smluvní pokuta představovala 0,6–0,7% denně z měsíční částky nájemného). Poukázáno bylo v odůvodnění žalobě vyhovujícího rozsudku na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR spis. zn. 33 Odo 438/2005.

S přihlédnutím k účelu sjednané smluvní pokuty, jímž bylo zajištění plateb nájemného a služeb spojených s užíváním bytu i k výši těchto plateb, soudy uzavřely, že nejde o úkon v rozporu s dobrými mravy.

Na svou obranu argumentoval nájemce, který se obrátil s dovoláním na Nejvyšší soud, tím, že soudy, jejichž rozhodnutí napadl, měly vzít v úvahu, že preventivní funkci v tomto případě plnila i jiná sankce, kterou byl povinen podle tehdejší právní úpravy hradit, a to poplatek z prodlení, jehož roční sazba činila 91,25 % z dlužné částky (tu dostaneme, když denní sazbu poplatku z prodlení 2,5 promile přepočteme na roční sazbu).

Smluvní pokuta je zajišťovacím prostředkem, který má funkci preventivní, spolu s dalšími sankcemi však nemůže mít na dlužníka devastující účinek.

Poukázal na rozhodnutí Ústavního soudu spis. zn. Pl. ÚS 30/04 zabývající se poplatkem z prodlení i na rozhodnutí Nejvyššího soudu spis. zn. 33 Odo 438/2005, v němž dospěl k závěru, že smluvní pokuta ve výši 1 % denně z dlužné částky je ujednáním v rozporu s dobrými mravy. Celková výše sankce se v jeho sporu s pronajímatelem této výši téměř blíží. Sjednaná výše smluvní pokuty ani nereflexuje skutečnost, že se výše jistiny v průběhu času snižuje (po splátkách), žalovaný měl hradit smluvní pokutu ve sjednané výši (100 Kč denně), i kdyby dlužil jen 1000 Kč.

A nájemce uspěl. Nejvyšší soud nižším soudům vytkl, že se při zkoumání (ne)přiměřenosti sjednané smluvní pokuty vůbec nezabývaly důvody, které vedly účastníky ke sjednání smluvní pokuty (jejíž výše nebyla závislá na výši nezaplaceného nájemného) k zajištění placení nájemného z bytu (přes výraznou zákonnou majetkovou sankci při prodlení s jeho placením a specifickou úpravu nájmu bytu ve zrušeném občanském zákoníku) právní posouzení věci tak bylo neúplné, a tudíž i nesprávné.

Nižší poplatek z prodlení na 2 roky od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2015 mimo NOZ, ale i vůči pronajímateli

Nový občanský zákoník, účinný od 1. 1. 2014, již neupravuje poplatek z prodlení. Nicméně s účinností od 1. 1. 2014 zavedl poplatek z prodlení v nové podobě zákon č. 67/2013 Sb. Poplatek z prodlení přestal dopadat na prodlení s platbou nájemného z bytu, kde se místo něj začaly uplatňovat úroky z prodlení, ale týkal se toliko prodlení s úhradou plnění spojených s užíváním bytu, tedy za služby a energie a zálohy na ně.

(Službami jsou podle uvedeného zákona zejména dodávka tepla a centralizované poskytování teplé vody, dodávka vody a odvádění odpadních vod, provoz výtahu, osvětlení společných prostor v domě, úklid společných prostor v domě, odvoz odpadních vod a čištění jímek, umožnění příjmu rozhlasového a televizního signálu, provoz a čištění komínů a odvoz komunálního odpadu.)

Nově ovšem poplatky z prodlení dopadaly nejen na příjemce služeb (nájemce bytu), ale i na poskytovatele služeb (vlastníka pronajímané nemovitosti nebo vlastníka pronajímané bytové jednotky v domě rozděleném na jednotky v případě, že je byt užíván na základě nájemní smlouvy).

Dostal-li se do prodlení pronajímatel (např. s vrácením přeplatku vyplývajícího z vyúčtování) nebo nájemce jako příjemce služeb (např. s placením záloh nebo nedoplatku vyplývajícího z vyúčtování), které přesáhlo 5 dnů ode dne jeho splatnosti, vznikla mu povinnost uhradit za každý den prodlení 1 promile dlužné částky, nejméně však 10 Kč za každý, i započatý měsíc prodlení.

Sazba poplatku z prodlení tak tedy od 1. 1. 2014 byla nižší, než jeho sazba do 31. 12. 2013, rozdíl oproti výši úroků z prodlení však zůstal značný.

Přepočteme-li novou sazbu poplatku z prodlení na roční úrok, dostaneme 36,5 % (před 1. 1. 2014 to bylo, jak shora uvedeno, 91,25 %).

Od 1. 1. 2016 už jenom úrok z prodlení

Nicméně od 1. 1. 2016 byl poplatek z prodlení zrušen zcela a jako jediná zákonná sankce za prodlení se uplatňuje úrok z prodlení.

Jeho sazba je od 1. 7. 2013 až dosud aktuálně 8,05 % ročně. Nejde tedy o sankci nijak vysokou.

Exkurs: Sankce za dlužné zálohy – Vyúčtování musí být precizní

Úroky z prodlení z dlužných záloh je třeba zaplatit za dobu od jejich splatnosti do doby, kdy byly zaplacené nebo kdy bylo provedeno vyúčtování. Zaplacení záloh se pronajímatel bytu nemůže domáhat po datu, kdy mělo dojít k jejich vyúčtování. Ve sporu, který se dostal až k Nejvyššímu soudu ČR, jenž jej vedl pod spis. zn. 25 Cdo 1977/2015 a rozhodl svým rozsudkem ze dne 23. 3. 2016, byly mj. řešeny praktické otázky týkající se placení záloh na služby spojené s užíváním bytu, jejich vyúčtování a vymáhání dlužných plateb a sankcí za prodlení s jejich placením. Když se podíváte do textu rozsudku, zjistíte, že pokud šlo o sankce za prodlení (dluhy), soudy rozhodovaly o poplatku z prodlení. Příklad byl totiž posuzován podle dřívější právní úpravy. Dnes již jde o úrok z prodlení. V současnosti je sankcí za pozdní placení nájemného i služeb spojených s užíváním bytu úrok z prodlení. Vše, co soudy řekly o poplatku z prodlení, platí pro úroky z prodlení. Pronajímatel má právo na úrok z prodlení poté, co se nájemce dostane do prodlení s placením úhrady za plnění spojená s užíváním bytu (služeb), ale pouze za předpokladu, že mu je ze strany pronajímatele bytu předloženo řádné vyúčtování poskytnutých služeb. O vyúčtování úhrad za plnění poskytovaná s užíváním bytu lze hovořit a vyúčtování může přivodit splatnost nedoplatku plynoucího z tohoto vyúčtování jen tehdy, obsahuje-li všechny předepsané náležitosti a je-li v něm uvedena cena provedené služby ve správné výši. Vyúčtování postrádající některou z předepsaných náležitostí nebo znějící na cenu v nesprávné výši není řádným vyúčtováním a není způsobilé vyvolat splatnost nedoplatku plynoucího z vyúčtování. Nájemce bytu nemůže být v prodlení s placením nedoplatku za služby mu poskytnuté v souvislosti s užíváním bytu, dokud mu není ze strany pronajímatele bytu předloženo řádné vyúčtování.

Pokud nájemce dluží pronajímateli bytu splatné zálohy na úhradu za plnění spojená s užíváním bytu, vzniká mu nárok na úrok z prodlení z těchto dlužných záloh za dobu od jejich splatnosti do doby, kdy byly zaplacené, popřípadě kdy měl pronajímatel provést jejich vyúčtování podle nájemní smlouvy. Zaplacení záloh na úhradu plnění spojených s užíváním bytu se pronajímatel bytu nemůže domáhat po datu, kdy mělo dojít k jejich vyúčtování; do té doby vzniklý nárok na úrok z prodlení z těchto záloh však nezaniká.

Podle ust. § 7 odst. 2 zák. č. 67/2013 Sb. poskytovatel služeb (pronajímatel) ve vyúčtování musí uvést skutečnou výši nákladů na služby v členění podle poskytovaných služeb se všemi potřebnými náležitostmi, včetně uvedení celkové výše přijatých měsíčních záloh za služby tak, aby výše případných rozdílů ve vyúčtování byla zřejmá a kontrolovatelná z hlediska způsobů a pravidel sjednaných pro rozúčtování. Finanční vyrovnání, tedy vrácení přeplatku pronajímatelem nájemci, nebo doplacení nedoplatku nájemcem pronajímateli, provedou podle ust. § 7 odst. 3 zákona č. 67/2013 Sb. poskytovatel a příjemce služeb v dohodnuté lhůtě, nejpozději však ve lhůtě 4 měsíců ode dne doručení vyúčtování příjemci služeb.

Zakázaná smluvní pokuta, pronajímateli zbývá jen v praxi problematická kauce

Nový občanský zákoník označil v ust. § 2239 s účinností od 1. 1. 2014 smluvní pokutu vůči nájemci přímo za zakázané ujednání, když stanoví: Nepřihlíží se k ujednání ukládajícímu nájemci povinnost zaplatit pronajímateli smluvní pokutu, ani k ujednání ukládajícímu nájemci povinnost, která je vzhledem k okolnostem zjevně nepřiměřená. Přitom měl nový občanský zákoník přinést větší smluvní volnost do soukromoprávních vztahů, pozoruhodné přitom je, že eventuální smluvní pokuta vůči pronajímateli je přípustná.

Teoretická záruka až 3 měsíčních nájmu

Ochranou pronajímatele před nájemcem neplatícím nájemné je alespoň kauce (jistota), jejíž pravidla upravuje ust. § 2254 nového občanského zákoníku. Složení peněžité jistoty (kauce) je obvyklým požadavkem při uzavírání nájemní smlouvy na byt na volném trhu s byty. Peněžitá jistota, kterou skládá nájemce při založení nájmu (ale nelze vyloučit, že se na ní mohou dohodnout pronajímatel a nájemce i v průběhu trvání nájemního vztahu), je užitečným nástrojem v rukách pronajímatele, kterým se může bránit proti neplacení nájemného a úhrad za služby související s užíváním bytu a nájemcem způsobeným škodám. Složenou jistotu vrací pronajímatel nájemci při skončení nájmu zvýšenou o zákonné úroky a sníženou o to, co nájemce dluží z nájmu. Jistota skládaná v době do 27. 2. 2017 nesměla být vyšší než šestnásobek měsíčního nájemného, úhrady za služby spojené s užíváním bytu se nepočítají, ovšem od 28. 2. 2017 ji novela občanského zákoníku (zákon č. 460/2016 Sb.) snížila na pouhý trojnásobek měsíčního nájmu. Háček je ale v tom, že nájemci jistotu skládají velmi neradi a podmínky na trhu s byty vesměs přitlačily pronajímatele k tomu, aby svůj požadavek na vyšší jistoty značně omezili, šestnásobek nebo trojnásobek měsíčního nájmu se v praxi příliš neuplatňuje, zpravidla se obě strany dohodnou maximálně na dvojnásobku měsíčního nájmu či na jistotě odpovídající jednomu měsíčního nájmu.

Použití kauce bez nutného souhlasu soudu

Nicméně nový zákoník práce přinesl pro pronajímatele jedno velké ulehčení, a to ve způsobu uspokojení svých nároků z kauce. Podle starého a zrušeného občanského zákoníku byl pronajímatel povinen uložit nájemcem složené peněžní prostředky na zvláštní účet, společný pro všechny nájemce (pokud pronajímá více bytů), a to u peněžního ústavu.

Pronajímatel tak nebyl oprávněn nechat peněžní jistotu u sebe, jako je tomu nyní. Po skončení nájemního vztahu je pronajímatel povinen vrátit složenou jistotu nájemci, přitom je však oprávněn si započíst, co mu případně nájemce z nájmu dluží. Ani tady text zákona nehovoří o pohledávkách na úhradách za služby.

Domnívám se však, že pronajímatel si z jistoty může strhnout i dluhy na úhradách služeb a také náhradu škod způsobených nájemcem případně v bytě. Zákon totiž nehovoří o započtení dluhu na „nájemném“, ale o tom, co „nájemce z nájmu dluží“, mělo by tedy jít o všechny pohledávky, které má pronajímatel vůči nájemci z titulu existence nájmu.

Zrušený občanský zákoník obsahoval přesný výčet pohledávek, vůči kterým byl pronajímatel oprávněn kauci započítat, a to na úhradu pohledávek na nájemném a na úhradu plnění poskytovaných v souvislosti s užíváním bytu nebo na úhradu jiných dluhů nájemce v souvislosti s nájmem, přiznaných vykonatelným rozhodnutím soudu nebo nájemcem písemně uznaných. Nyní už k započtení dluhů vůči jistotě a uspokojení své pohledávky nepotřebuje pronajímatel rozhodnutí soudu nebo uznání (souhlas) nájemce. Je samozřejmě možné, že v praxi si některý pronajímatel započte určité pohledávky neoprávněně, pak nezbyvá nájemci, pokud se s tím nesmíří, než jej o vydání sporné peněžité částky zažalovat. Dříve musel vždy žalovat pronajímatel.

Složitě určené úroky

Nájemce má právo na úroky z jistoty od jejího poskytnutí alespoň ve výši zákonné sazby. Zjištění výše takových úroků může být v praxi více než komplikované, a proto lze doporučit, aby si pronajímatel s nájemcem výši úročení jistoty upravili přímo v nájemní smlouvě, čímž se pronajímatel vyhne sporům o stanovení výše úročení jistoty a složitému zjišťování výše úrokové sazby dle zákona.

V odborné literatuře fundovaně rozebral tento problém zřejmě nejpodrobněji Tomáš Buus v Bulletinu advokacie č. 5/2016. Upozornil předně na to, že pronajímatel zpravidla musí jistotu ponechat uloženou na běžném, a tedy nikoliv významně úročeném, účtu, nikoliv třeba na termínovaném účtu, protože neví, zda a kdy ji bude potřebovat. Nájemce zase může mít problém peněžité prostředky vůbec složit a musí si třeba na kauci půjčit, takže jeho náklady (úroky) jsou vyšší.

Nicméně nelze klást k tíži pronajímatele, že nájemce je v takové finanční situaci, která vyžaduje, aby si na kauci půjčil, upozorňuje Buus v reakci na to, že běžné sdělovací prostředky a také mnozí právníci (kupř. zástupce veřejné ochránkyně práv Stanislav Křeček, dříve předseda Sdružení na ochranu nájemníků) většinou prezentují problém ze strany nájemců, kterým straní a vyzývají je k požadavkům na co nejvyšší úroky, a vůbec neberou v úvahu pozici pronajímatele.

Protichůdné postoje a požadavky pronajímatele na straně jedné a nájemce na straně druhé jen těžko umožňují kompromis. Podle Buuse nejvyšší úrok z jistoty, který je ochoten zaplatit pronajímatel, se bude blížit úroku z depozit na viděnou, příp. z vkladu s výpovědní lhůtou. Naproti tomu nejnižší úrok z jistoty, který je ochoten přijmout nájemce, je často na úrovni úroku ze spotřebního úvěru. A mezi nimi může být rozdíl třeba i kolem 10 %, což může za dobu trvání nájemního vztahu představovat poměrně vysokou částku rozdílu.

Zákonná sazba úroku z jistoty, na niž má nájemce nárok, je upravena v ust. § 1802 občanského zákoníku: „*Mají-li být plněny úroky a není-li jejich výše ujednána, platí dlužník úroky ve výši stanovené právním předpisem. Nejsou-li úroky takto stanoveny, platí dlužník obvyklé úroky požadované za úvěry, které poskytují banky v místě bydliště nebo sídla dlužníka v době uzavření smlouvy.*“

V současnosti je ovšem šíře úroků z úvěrů značná, od nejnižších sazeb kolem 2 % u hypotečních úvěrů, přes cca 11,5 % u úvěrů spotřebních a 17,8 % u úvěrů kontokorentních až k cca 20 % u pohledávek z kreditních karet (tedy též de facto úvěrů).

Právní předpisy stanoví výši úroku pouze pro případ prodlení, ale pronajímatel držící jistotu není v prodlení s její úhradou, neboť je oprávněn ji držet až do ukončení nájemního vztahu. Takže určit výši úroků z kaucí ve výši úroků z prodlení zřejmě nejde. To přichází v úvahu až tehdy, pokud by byl pronajímatel v prodlení s vrácením kaucí.

Nicméně Buus velmi zajímavě poznamenává, že výše úroků z prodlení vymezuje maximum úroku z jistoty, neboť zákonný úrok z nesplatného závazku nemůže být přece logicky vyšší, než je úrok z prodlení. Jinak by nastala paradoxní situace, že zákonný úrok sankčního charakteru (z prodlení) je nižší než zákonný úrok charakteru nesankčního. Je proto zjevné, že požadavky nájemců, aby úrok z jistoty byl ve výši, kterou by platili např. za spotřebitelský úvěr, je nereálná, když zákonný úrok z prodlení je jen 8,05 %.

Ve své obsáhlé analýze legislativně nevyřešeného problému nakonec Buus dochází k závěru, že nejlogičtější a nejrozumnější bude úrok z jistoty ve výši úroků z hypotečních úvěrů nebo ještě spíše ze státních dluhopisů, a to v obou případech krátkodobých. Odpovědi, jak správně postupovat ohledně určení výše úroků, přinese zřejmě až budoucí judikatura, vzešlá z rozhodovací praxe soudů ve sporech mezi pronajímateli a nájemci, nicméně ty, kteří se takto poprvé dostanou do sporu, to bohužel může stát velké peníze, jistě mnohem vyšší, než bude částka samotných úroků. Nicméně lze samozřejmě ve smlouvě ujednat, že se nájemce nároku na úročení jistoty zřiká, k takové dohodě však soud v případě sporu přihlížet nebude, záleží na tom, jestli ji budou obě strany dobrovolně respektovat.

Výpověď za neplacení až po 3 měsících, ale okamžitá

Zrušený občanský zákoník stanovil v § 711 odst. 2 písm. b), že v případě, kdy nájemce hrubě porušuje své povinnosti vyplývající z nájmu bytu, zejména tím, že nezaplatil nájemné a úhradu za plnění poskytovanou s užíváním bytu ve výši odpovídající trojnásobku měsíčního nájemného a úhrady za plnění poskytovanou s užíváním bytu, může mu být ukončen nájemní vztah výpovědí.

Výpovědní lhůta činila podle ust. § 710 odst. 2 dosavadního občanského zákoníku 3 měsíce.

Skončil-li nájemní poměr u uvedeného důvodu, zajišťoval pronajímatel nájemci přístřeší, tedy dočasné ubytování, do doby, než si nájemce opatří řádné ubytování a prostor k uskladnění jeho bytového zařízení a ostatních věcí domácí a osobní potřeby, nejdéle však na dobu 6 měsíců (viz ust. § 712 odst. 5 zrušeného občanského zákoníku).

Nájemce navíc nebyl povinen byt vyklidit, pokud podal ve lhůtě šedesáti dnů ode dne doručení výpovědi žalobu na určení neplatnosti výpovědi a nebylo pravomocně skončeno soudní řízení o něm (viz ust. § 711 odst. 4 dosavadního občanského zákoníku). Proto bylo vystěhování neplatičů velmi problematické.

Vyklizení bytu do měsíce po výpovědi?

Nový občanský zákoník je přísnější, když stanoví v § 2291 odst. 1, že poruší-li nájemce svou povinnost zvlášť závažným způsobem, má pronajímatel právo vypovědět nájem bez výpovědní doby a požadovat, aby mu nájemce bez zbytečného odkladu byt odevzdal zpět, nejpozději však do jednoho měsíce od skončení nájmu, přičemž v ust. § 2291 považuje za porušování povinnosti nájemce zvlášť hrubým způsobem to, když nezaplatil nájemné a náklady na služby za dobu alespoň 3 měsíců. Bytové náhrady se neposkytují.

Nájemce sice má právo podat podle ust. § 2290 nového občanského zákoníku návrh soudu, aby přezkoumal, zda je výpověď oprávněná, a to do 2 měsíců ode dne, kdy mu výpověď došla, námitky proti výpovědi však již nejsou hmotně právní překážkou vyklizení bytu (srovnej ust. § 711 odst. 4 dosavadního občanského zákoníku a ust. § 2290 nového občanského zákoníku). *I přes absenci ustanovení o odkladu vykonatelnosti povinnosti se vystěhovat z bytu v nové právní úpravě, na rozdíl od té dosavadní, očekávám, že soudy budou, aspoň zpočátku, k nájemcům vesměs shovívavé a nebudou k případnému návrhu pronajímatele ukládat povinnost byt vyklidit, dokud nebude řízení o přezkoumání platnosti výpovědi pravomocně skončeno.*

Návrh na přezkoumání oprávněnosti výpovědi je jedinou obranou nájemce před neplatnou nebo neodůvodněnou výpovědí z nájmu. V případě, že by soudy k návrhu pronajímatele bez dalšího ukládaly povinnost byt vyklidit, ztratilo by řízení o oprávněnosti výpovědi smysl. Nájemce by se musel vystěhovat, i když by výpověď nebyla oprávněná, zbývala by mu pouze složitá možnost domáhat se případné náhrady škody.

Problém ovšem je, že nájemce musí dlužit za 3 měsíce, k tomu je třeba připočítat dobu, která mu je dána na vyklizení.

V praxi skládané kauce, ani kauce v nové (nižší) maximální výši, tedy dluh nepokryjí a pronajímatel jej bude muset složitě vymáhat.

Jak má výpověď dlužníkovi vypadat

Ve vztahu k určitosti výpovědi pronajímatele dané z důvodu spočívajícího v neplacení nájemného a úhrad za služby, je třeba, aby pronajímatel dostatečně určitě skutkově vymezil uplatněný výpovědní důvod tak, aby z ní bylo patrné, z čeho dovozuje jeho naplnění; nestačí tedy, aby např. pouze uvedl, že „nájemce nezaplatil nájemné a úhrady za služby ve výši odpovídající trojnásobku těchto měsíčních plateb“, nebo že „dluží na uvedených platbách konkrétní částku“, uvedenou ve výpovědi, ale je třeba, aby specifikoval, z čeho se tato částka sestává (nejlépe tak, že uvede, za které konkrétní měsíce a kolik nájemce nezaplatil).

Musí začít prodlení za čtvrtý měsíc

Výpovědní důvod neplacení nájemného je naplněn až tehdy, dosáhne-li neuhrazený dluh na nájemném a platbách za služby v určitém (konkrétním) okamžiku prodlení nájemce s plněním jeho peněžitých závazků částky odpovídající trojnásobku měsíčního nájemného a úhrad za plnění poskytovanou s užíváním bytu.

Pro účely naplněnosti tohoto výpovědního důvodu je tedy rozhodující výše nesplaceného dluhu na nájemném a úhradách za služby.

Nelze proto usoudit na naplněnost výpovědního důvodu pro neplacení nájemného v situaci, kdy nájemce sice opakovaně nezaplatil měsíční platby nájemného a úhrad za služby, avšak takto vzniklý dluh nedosáhl (v době před dáním výpovědi z nájmu bytu) částky odpovídající trojnásobku uvedených plateb.

Nájemce, který nezaplatil nájemné za tři měsíce, hrubě porušil své povinnosti až v okamžiku, kdy se ocitne v prodlení s placením byť jen části nájemného i za měsíc čtvrtý.

Musí přijít varování a šance na nápravu

Před tím, než pronajímatel přistoupí k podání výpovědi bez výpovědní doby dle ust. § 2291 odst. 1 ve spojení s odst. 2 nového občanského zákoníku, však musí podle ust. § 2291 odst. 3 nového občanského zákoníku vyzvat nájemce, aby své závadné chování odstranil, tedy v daném případě zaplatil dlužné částky. Jen při splnění této podmínky (povinnosti pronajímatele) může být výpověď oprávněná a platná. Výzva nemusí být písemná, ale je třeba písemnou formu rozhodně doporučit, musí obsahovat specifikaci (popis) závadného chování (protiprávního stavu), tedy dluhu, a k nápravě musí pronajímatel nájemci stanovit přiměřenou dobu. Přiměřenost poskytnuté doby k nápravě závadného chování nájemce bude nutné posuzovat vždy individuálně. (Vyplývá to z rozsudku Nejvyššího soudu ČR spis. zn. 26 Cdo 4249/2016, ze dne 18. 1. 2017.) Nevzve-li pronajímatel před doručením výpovědi nájemce, aby v přiměřené době odstranil své závadné chování, tedy zaplatil dluh, k výpovědi se nepřihlíží, je tedy podle ust. § 2293 odst. 3 nového občanského zákoníku nicotná.

Zákonné pokuty za prodlení s nepeněžitým plněním – neplnění povinností

Jestliže poskytovatel služeb, tedy pronajímatel, nebo příjemce služeb, tedy nájemce, nesplní svoji povinnost stanovenou zákonem č. 67/2013 Sb., zejména nesplní-li příjemce služeb (nájemce) povinnost oznámit změnu počtu osob v bytě, nebo nedoručí-li poskytovatel služeb (pronajímatel) včas vyúčtování úhrad za služby nebo nesplní povinnosti spojené s právem příjemce služeb nahlížet do podkladů k vyúčtování a povinnosti spojené s vypořádáním námitek, je povinen zaplatit druhé straně podle ust. § 13 zmíněného zákona pokutu, ledaže by splnění povinností ve stanovené lhůtě nebylo spravedlivé požadovat (to bude např. situace, kdy nemůže pronajímatel vlastníci a pronajímající bytovou jednotku předložit nájemci vyúčtování včas, protože ho sám včas neobdržel od společenství vlastníků jednotek) nebo k nesplnění lhůty došlo zaviněním druhé strany.

Ujednaná výše pokuty nesmí přesáhnout 50 Kč za každý započatý den prodlení. Nedojde-li k ujednání výše pokuty, činí výše pokuty 50 Kč za každý započatý den prodlení.

Lhůty pro plnění povinností

Přítom:

– Přijme-li nájemce nového člena své domácnosti, je povinen oznámit podle ust. § 2272 občanského zákoníku zvýšení počtu osob žijících v bytě bez zbytečného odkladu pronajímateli, stejně tak snížení počtu osob v domácnosti podle ust. § 2273 občanského zákoníku.

– Není-li jiným právním předpisem stanoveno jinak, skutečnou výši nákladů a záloh za jednotlivé služby vyúčtuje poskytovatel služeb příjemci služeb podle ust. § 7 odst. 1 zákona č. 67/2013 Sb. vždy za zúčtovací období a vyúčtování doručí příjemci služeb nejpozději do 4 měsíců od skončení zúčtovacího období, tzn. např. že vyúčtování za rok 2016, musí být doručeno nájemci do 30. 4. 2017. (Podle ust. § 7 odst. 2 zákona č. 67/2013 Sb. poskytovatel služeb (pronajímatel) ve vyúčtování musí uvést skutečnou výši nákladů na služby v členění podle poskytovaných služeb se všemi potřebnými náležitostmi, včetně uvedení celkové výše přijatých měsíčních záloh za služby tak, aby výše případných rozdílů ve vyúčtování byla zřejmá a kontrolovatelná z hlediska způsobů a pravidel sjednaných pro rozúčtování.)

Finanční vyrovnání, tedy vrácení přeplatku pronajímatelem nájemci, nebo doplacení nedoplatku nájemcem pronajímateli, provedou podle ust. § 7 odst. 3 zákona č. 67/2013 Sb. poskytovatel a příjemce služeb v dohodnuté lhůtě, nejpozději však ve lhůtě 4 měsíců ode dne doručení vyúčtování příjemci služeb.)

– Na základě písemné žádosti příjemce služeb je podle ust. § 8 odst. 1 zákona č. 67/2013 Sb. poskytovatel služeb povinen nejpozději do 5 měsíců po skončení zúčtovacího období doložit příjemci služeb náklady na jednotlivé služby, způsob jejich rozúčtování, způsob stanovení výše záloh za služby a provedení vyúčtování podle tohoto zákona a umožnit příjemci služeb pořízení kopie podkladů. (Případné námítky ke způsobu a obsahu vyúčtování předloží příjemce služeb poskytovateli služeb podle ust. § 8 odst. 2 věty první zák. č. 67/2013 Sb. neprodleně, nejpozději však do 30 dnů ode dne doručení vyúčtování, popřípadě od doložení podkladů příjemci služeb.)

– Vyřízení uplatněných námitek musí být poskytovatelem služeb uskutečněno podle ust. § 8 odst. 2 věty druhé zákona č. 67/2013 Sb. nejpozději do 30 dnů od doručení námítky.

Závěrečné shrnutí

Zákonnou sankcí za prodlení s úhradou nájemného je úrok z prodlení. Smluvní sankce v podobě smluvní pokuty je vůči nájemci bytu nepřipustná. Výpovědní důvod neplacení nájemného je naplněn až tehdy, dosáhne-li neuhrazený dluh na nájemném a platbách za služby částky odpovídající trojnásobku měsíčního nájemného a úhrad za plnění poskytovaná s užíváním bytu.

*Richard W. Fetter,
právník zabývající se pracovním a občanským právem*

> Okamžitá výpověď z nájmu bytu

Kdy a jak lze uplatnit výpověď z nájmu bytu bez výpovědní doby?

Okamžitá výpověď z bytu může přijít jen za zvlášť závažné porušení povinností nájemce, které lze napravit. I kdyby bylo sebezávažnější a nešlo napravit, musí přijít výpověď s tříměsíční výpovědní dobou!

Výpověď nájmu vyžaduje podle ustanovení § 2286 odst. 1 nového občanského zákoníku (o. z.) písemnou formu a musí dojít (být doručena) druhé straně. Výpovědní doba běží od prvního dne kalendářního měsíce následujícího poté, co výpověď došla (byla doručena) druhé straně. Vypovídá-li nájem pronajímatel, pak je podle ust. § 2286 odst. 2 o. z. povinen poučit nájemce o jeho právu vznést proti výpovědi námitky a navrhnout přezkoumání oprávněnosti výpovědi soudem, jinak je výpověď neplatná. Nájemce se může výpovědi od pronajímatele bránit soudní cestou.

Podle ust. § 2290 o. z. má nájemce právo podat návrh soudu, aby přezkoumal, zda je výpověď oprávněná, a to do dvou měsíců ode dne, kdy mu došla.

Kdy tříměsíční výpověď

Pronajímatel může vypovědět nájem bytu sjednaný, ať už na dobu určitou nebo na dobu neurčitou, podle ust. § 2288 odst. 1 (o. z.) v tříměsíční výpovědní době,

- a) porušil-li nájemce hrubě svou povinnost vyplývající z nájmu,
- b) je-li nájemce odsouzen pro úmyslný trestný čin spáchaný na pronajímateli nebo členu jeho domácnosti nebo na osobě, která bydlí v domě, kde je nájemcův byt, nebo proti cizímu majetku, který se v tomto domě nachází,
- c) má-li být byt vyklizen, protože je z důvodu veřejného zájmu potřebné s bytem nebo domem, ve kterém se byt nachází, naložit tak, že byt nebude možné vůbec užívat, nebo
- d) je-li tu jiný obdobně závažný důvod pro vypovězení nájmu.

Nájem sjednaný na dobu neurčitou může pronajímatel navíc vypovědět podle

ust. 2288 odst. 2 o. z. v tříměsíční výpovědní době i v případě, že

- a) má být byt užíván pronajímatelem, nebo jeho manželem, který hodlá opustit rodinnou domácnost a byl podán návrh na rozvod manželství, nebo manželství bylo již rozvedeno,
- b) potřebuje pronajímatel byt pro svého příbuzného nebo pro příbuzného svého manžela v přímé linii nebo ve vedlejší linii v druhém stupni.

Když pronajímatel tvrdí, že byt potřebuje pro sebe nebo rozvedeného manžela

Použití posledně jmenovaného výpovědního důvodu upřesnil Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku spis. zn. 26 Cdo 1454/2016, ze dne 22. 11. 2016, takto: *Ust. § 2288 odst. 2 písm. a/ o. z. je třeba vykládat tak, že má-li být byt, jehož nájem je vypovídán, užíván pronajímatelem, je výpovědní důvod podle citovaného ustanovení naplněn bez dalšího; jen v případě, má-li být byt užíván pronajímatelovým manželem, který hodlá opustit rodinnou domácnost, musí pronajímatel doložit, že byl podán návrh na rozvod manželství nebo manželství bylo již rozvedeno.*

Kdy bez výpovědní doby

Porušil-li nájemce bytu svou povinnost, která mu vyplývá ze zákona resp. nájemní smlouvy, zvlášť závažným způsobem, má pronajímatel právo podle ustanovení § 2291 o. z. vypovědět nájem bez výpovědní doby a požadovat, aby mu nájemce bez zbytečného odkladu byt odevzdal, nejpozději však do jednoho měsíce od skončení nájmu.

Podle ust. § 2291 odst. 2 o. z. nájemce porušuje svou povinnost zvlášť závažným způsobem, zejména nezapltil-li nájemné a náklady na služby za dobu alespoň tří měsíců, poškozuje-li byt nebo dům závažným nebo nenapravitelným způsobem, způsobuje-li jinak závažné škody nebo obtíže pronajímateli nebo osobám, které v domě bydlí, nebo užívá-li neoprávněně byt jiným způsobem nebo k jinému účelu, než bylo ujednáno.

Podle ust. § 2291 odst. 3 o. z. neuvede-li pronajímatel ve výpovědi, v čem spatřuje zvlášť závažné porušení nájemcovy povinnosti, nebo nevyzve-li před doručněním výpovědi nájemce, aby v přiměřené době odstranil své závadné chování, popřípadě odstranil protiprávní stav, k výpovědi se nepřihlíží (je tedy tzv. nicotná).

Tři stupně intenzity porušování povinností nájemce

Z porovnání ust. § 2288 odst. 1 a § 2291 odst. 1 o. z. je zřejmé, že zákon rozlišuje různé stupně intenzity porušení povinností nájemce a s tím související podmínky, za nichž může pronajímatel nájem bytu vypovědět. Jen „běžné“ porušení povinností není spojeno s naplněním žádného výpovědního důvodu.

Aby pronajímatel mohl nájem vypovědět, musí nájemce porušit své povinnosti alespoň hrubým způsobem.

V takovém případě mu pronajímatel může dát výpověď s tříměsíční výpovědní dobou [ve smyslu ust. § 2288 odst. 1 písm. a) o. z.] a výpovědi nemusí předcházet žádné upozornění pronajímatele ani žádná výzva ke zjednání nápravy.

Má-li pronajímatel za to, že nájemce porušil své povinnosti zvláště závažným způsobem, může mu dát výpověď bez výpovědní doby.

Míra porušení nájemcovy povinnosti:	Možnost výpovědi:	Nutnost předchozího upozornění:
Drobné, běžné, obyčejné porušení povinnosti	Není sankcionováno možností vypovědět nájem	—
Hrubé porušení povinnosti	Výpověď s 3měsíční výpovědní dobou	Na možnost výpovědi není třeba upozornit předem.
Zvláště závažné porušení povinnosti	Výpověď bez výpovědní doby, tj. de facto okamžité ukončení nájmu	Výpovědi musí předcházet výzva k odstranění protiprávního stavu a dána přiměřená doba k nápravě.

Jak má vypadat varování před okamžitým ukončením nájmu

Před tím než pronajímatel přistoupí k podání výpovědi, však musí podle ust. § 2291 odst. 3 o. z. vyzvat nájemce, aby své závadné chování odstranil (popř. odstranil protiprávní stav). Jde o hmotněprávní podmínku, která odráží závažnost důsledků spojených s výpovědí bez výpovědní doby („okamžitě“ skončení nájmu, povinnost nájemce byt vyklidit bez zbytečného odkladu, nejpozději do jednoho měsíce od skončení nájmu) a jen při jejím splnění může být výpověď oprávněná a platná.

Nájemce má tak možnost k nápravě svého závadného chování (protiprávního stavu) a odvrácení skončení nájmu výpovědí bez výpovědní doby; napraví-li své chování (protiprávní stav) v poskytnuté (přiměřené) době, výpovědní důvod pomine. Výzva nemusí být písemná, ale aby tato hmotněprávní podmínka byla splněna, musí obsahovat specifikaci (popis) závadného chování (protiprávního stavu) a k nápravě musí pronajímatel nájemci stanovit přiměřenou dobu.

Přiměřenost poskytnuté doby k nápravě závadného chování nájemce bude nutné posuzovat vždy individuálně s ohledem na závadné chování (protiprávní stav), které má být napraveno (odstraněno). Výpověď z nájmu bytu bez výpovědní doby může tedy dát pronajímatel nájemci teprve poté, co ho řádně vyzval k odstranění závadného chování (protiprávního stavu) a marně uplynula doba k nápravě tohoto závadného chování.

Ust. § 2291 o. z. tak umožňuje pronajímateli vypovědět nájemci, který porušuje své povinnosti zvláště závažným

způsobem, nájem bytu výpovědí bez výpovědní doby, tedy tzv. okamžitě, zároveň však poskytuje nájemci možnost zabránit skončení nájmu tím, že své závadné chování (protiprávní stav) napraví (odstraní), tedy nejen že od něj okamžitě upustí, ale i nahradí škody (dluhy), které již vznikly.

Účelem ust. § 2291 o. z. je tedy „okamžitě“ skončení nájmu jen v případě, že nájemce, který porušuje své povinnosti zvláště závažným způsobem, ani přes výzvu pronajímatele od svého jednání neupustí. Může-li se k výpovědi bez výpovědní doby přihlížet jen v případě, že byla splněna podmínka předchozí výzvy k „nápravě“ zakotvená v ust. § 2291 odst. 3 o. z., je zřejmé, že výpověď bez výpovědní doby je vhodná v případech, kdy pronajímatel primárně nepreferuje skončení nájmu, ale upřednostňuje okamžitou nápravu závadného chování (protiprávního stavu) nájemce, a tedy pokračování nájemního vztahu. V případě, že nájemce porušuje povinnosti zvláště závažným způsobem, má pronajímatel samozřejmě vždy možnost dát mu výpověď podle ust. § 2288 odst. 1 písm. a) o. z. s tříměsíční výpovědní dobou.

V případě výpovědi podle ust. § 2288 odst. 1 písm. a) o. z. zákon nestanoví pro platnost výpovědi podmínku předchozí výzvy k odstranění závadného chování (protiprávního stavu), k oprávněnosti výpovědi je jen třeba, aby porušení povinnosti trvalo ke dni doručení výpovědi. Nájem však skončí až uplynutím tříměsíční výpovědní doby (ust. § 2286 odst. 1 o. z., ust. § 1998 odst. 2 o. z.).

Okamžitá výpověď, jen je-li reálná šance na nápravu

V případě výpovědního důvodu podle ust. § 2291 o. z. musí jít nejen o porušení povinnosti zvláště závažným způsobem, ale také o jednání (protiprávní stav), které může nájemce napravit (odstranit).

Je-li z povahy porušené povinnosti (protiprávního stavu) vyloučeno, aby nájemce své závadné jednání (protiprávní stav) napravil (odstranil), není ani důvod mu poskytnout přiměřenou dobu na „nápravu“. V takovém případě není namístě výpověď z nájmu podle ust. § 2291 o. z. bez výpovědní doby, ale výpověď podle § 2288 odst. 1 písm. a) o. z. s tříměsíční výpovědní dobou. Tomu také odpovídá demonstrativní (příkladný) výčet zvláště závažného porušení povinností nájemce obsažený v ust. § 2291 odst. 2 o. z., jenž obsahuje jen jednání či protiprávní stav, které lze napravit či odstranit (zaplacením dlužného nájemného, zanecháním poškozování bytu nebo domu či působení jiných obtíží a uhrazením vzniklé škody, upuštěním od užívání bytu jiným způsobem, popř. k jinému účelu, než bylo dohodnuto). A odpovídá tomu i zařazení výpovědního důvodu pro odsouzení nájemce pro úmyslný trestný čin (spáchaný na pronajímateli nebo členu jeho domácnosti nebo na osobě, která bydlí v domě, kde je nájemcův byt, nebo proti cizímu majetku, který se v domě nachází) mezi výpovědní důvody s tříměsíční výpovědní dobou [ust. § 2288 odst. 1 písm. b) o. z.]. Byť by intenzitou mohlo jít o porušení povinností nájemce zvláště závažným způsobem, výzva k nápravě podle ust. § 2291 odst. 3 o. z. by neměla smysl (nájemce není schopen pravomocný rozsudek „sám odstranit“).

Inzerce Bactoral

Shrnutí

Má-li pronajímatel bytu za to, že nájemce porušil své povinnosti zvláště závažným způsobem, tedy naprosto zásadně, může mu dát výpověď bez výpovědní doby podle ust. § 2291 občanského zákoníku (o. z.). Před tím, než přistoupí k podání výpovědi, však musí podle ust. § 2291 odst. 3 o. z. vyzvat nájemce, aby své závadné chování odstranil (popř. odstranil protiprávní stav). Jen při splnění této podmínky (povinnosti) může být výpověď oprávněná a platná.

Výzva nemusí být písemná, ale je třeba písemnou formou rozhodně doporučit, musí obsahovat specifikaci (popis) závadného chování (protiprávního stavu) a k nápravě musí pronajímatel nájemci stanovit přiměřenou dobu. Přiměřenost poskytnuté doby k nápravě závadného chování nájemce bude nutné posuzovat vždy individuálně s ohledem na závadné chování (protiprávní stav), které má být napraveno (odstraněno).

V případě okamžité výpovědi z nájmu bytu pro výpovědní důvod podle ust. § 2291 o. z., tedy porušení povinnosti nájemcem zvláště závažným způsobem s výpovědí bez výpovědní lhůty, musí jít nejen o porušení povinnosti zvláště závažným způsobem, ale také o jednání (protiprávní stav), které může nájemce napravit (odstranit).

Je-li z povahy porušené povinnosti (protiprávního stavu) vyloučeno, aby nájemce své závadné jednání (protiprávní stav) napravit (odstranit), není ani důvod mu poskytnout přiměřenou dobu na „nápravu“. V takovém případě není namísto výpověď z nájmu podle ust. § 2291 o. z. bez výpovědní doby, ale výpověď podle ust. § 2288 odst. 1 písm. a) o. z. s tříměsíční výpovědní dobou. (Podle rozsudku Nejvyššího soudu ČR spis. zn. 26 Cdo 4249/2016, ze dne 18. 1. 2017).

*Richard W. Fetter,
právník zabývající se pracovním
a občanským právem*

> Příjmy z nájmu a zdravotní pojištění

Dnem 31. 12. 2013 pozbyl letité právní účinnosti pojem pronájmu, jakož analogicky byly do tohoto data definovány i příjmy z pronájmu podle ustanovení § 9 z. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDP). V rámci rekonstrukce soukromého práva se nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb. stal součástí našeho právního řádu pojem „nájem“.

V praxi jsou frekventovanými formami dvoustranných ujednání nájmy nebytových prostor a nájmy domů a bytů.

Nájem nebytových prostor

O nájmu nebytových prostor se v novém občanském zákoníku z důvodu přeformulace nehovoří. S účinností od 1. 1. 2014 tedy místo nájmu nebytových prostor mluvíme o nájmu prostor sloužících podnikání.

Prostor sloužící podnikání je, slovy zákonodárce, prostor nebo místnost, který je pronajat za účelem provozování podnikatelské činnosti a slouží pak alespoň převážně podnikání, bez ohledu na to, je-li tento účel vyjádřen v nájemní smlouvě.

Nájem domu a bytu

Zvláštní ustanovení nového občanského zákoníku o nájmu bytu a nájmu domu se týkají případů, kdy pronajímatel přenechává nájemci byt či dům k uspokojení jeho bytových potřeb. Zásadním rysem těchto ustanovení je posílení práv nájemce, kdy pronajímatel jej může vypovědět pouze z důvodů stanovených zákonem.

Jedním z rysů nového občanského zákoníku je snaha o potlačování formalismu. Nájemní smlouva podle něj nemusí nezbytně obsahovat náležitosti jako přesné označení bytu, jeho příslušenství, rozsah užívání, způsob výpočtu nájemného a související úhrady. Pro platně uzavřenou smlouvu podle nového občanského zákoníku postačí, sjednají-li si strany předmět nájmu a skutečnost, že za jeho užívání náleží pronajímateli úplata.

Nájemní smlouva ovšem musí být písemná, s tím rozdílem, že její neplatnosti pro formální nedostatky se nebude moci dovolávat pronajímatel vůči nájemci.

Strany sjednávají nájemné jako pevnou částku za měsíc užívání předmětu nájmu. Pokud však strany výši nájemného neujednají, nemá to vliv na platnost nájemní smlouvy. V takovém případě má pronajímatel právo na nájemné v takové výši, jaká je v den uzavření smlouvy v místě obvyklá.

Pojištěnec ve zdravotním pojištění

Každý občan s trvalým pobytem na území České republiky je povinně účasten českého systému veřejného zdravotního pojištění. Z této skutečnosti vyplývají pro občana-pojištěnce určitá práva a četné povinnosti, kdy jednou z těchto povinností je potřeba řešení pojistného vztahu tak, aby mu nevznikl ve zdravotním pojištění problém.

Pokud pojištěnec nevěnuje této záležitosti patřičnou pozornost, může se ocitnout v situaci, kdy v dané záležitosti obdrží od zdravotní pojišťovny výzvu nebo sdělení s vyčísleným dluhem na pojistném včetně penále, přičemž obojí je zdravotní pojišťovna povinna ze zákona uplatňovat.

Základní filozofie

Jakkoli je v tomto směru důležitý kalendářní měsíc, vždy postačí, když je pojištěnec registrován v některé ze tří dále uvedených kategorií i po dobu kratší, pro daný účel je dokonce vyhovující i jen jeden den příslušné evidence.

Samozřejmě je nutno přihlédnout k tomu, aby byla u zaměstnání nebo v podnikání dořešena finanční stránka věci, to znamená, aby bylo zapláceno příslušné pojistné zaměstnavatelem, případně záloha na pojistné u OSVČ. Kromě výdělečně činných osob jsou specifickými kategoriemi osoby, za které platí pojistné stát a osoby bez zdanitelných příjmů.

V právních podmínkách roku 2017 postačí pojištěnci v rámci kalendářního měsíce jeden den nebo několik dnů:

- zaměstnání, které zakládá účast na zdravotním pojištění nebo
 - registrace v kategorii osoba samostatně výdělečně činná s povinností zaplacení alespoň minimální zálohy nebo
 - „státní kategorie“ (viz ustanovení § 7 odst. 1 z. č. 48/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů), čímž je z pohledu zdravotního pojištění vyřešen u pojištěnce celý kalendářní měsíc.
- Za zbylé dny se zdravotní pojišťovně nic neoznamuje a ani nedoplácí.

Není-li však splněna ani jedna z výše uvedených možností a pojištěnec není vyňat z českého systému veřejného zdravotního pojištění, třeba po dobu nepřetržitého pobytu v zahraničí delšího šesti měsíců, stává se na příslušný (celý) kalendářní měsíc osobou bez zdanitelných příjmů s povinností přihlásit se do osmi dnů u zdravotní pojišťovny do této kategorie a zaplatit pojistné 1 485 Kč. Neboli naopak, pojištěnec nemůže být osobou bez zdanitelných příjmů, pokud je v daném měsíci (i jen po jeho část) veden u zdravotní pojišťovny jako zaměstnanec nebo jako OSVČ.

Občan s příjmy z nájmu podle § 9 ZDP neplatí z těchto příjmů pojistné, ať už se jedná o příjmy z nájmu nemovitostí (případně jejich částí) nebo příjmy z nájmu věcí movitých. Z pohledu právní úpravy zdravotního pojištění je v dané souvislosti důležité, zda příjem z nájmu je či není jediným zdrojem příjmů pojištěnce. Některé z variant, se kterými se můžeme setkat, si předvedeme v dalším textu.

Řešení pojistného vztahu

Pro lepší názornost si budeme postupy platné ve zdravotním pojištění prezentovat formou příkladu, kdy **pojištěnec ukončí zaměstnání k datu 31. 3. 2017 a od data 1. 4. 2017:**

a) má pouze příjmy z nájmu

Příjmy z nájmu nezakládají povinnost placení pojistného na straně jedné, na straně druhé však také neřeší pojistný vztah. Protože pojištěnec není zaměstnán, nepodniká jako OSVČ a ani nemá nárok na zařazení mezi osoby, za které platí pojistné stát, je povinen přihlásit se nejpozději do 10. 4. 2017 u zdravotní pojišťovny jako osoba bez zdanitelných příjmů a platit měsíční pojistné ve výši 1 485 Kč.

Platba pojistného za měsíc duben musí být připsána na příslušný příjmový účet zdravotní pojišťovny nejpozději dne 9. 5. 2017. Je také pravda, že placením pojistného ve výši 1 485 Kč má občan nárok na stejný rozsah hrazených služeb podle zákona č. 48/1997 Sb. jako třeba zaměstnanci či podnikatelé, kteří měsíčně platí částky pojistného mnohdy i několiknásobně vyšší.

b) podniká jako OSVČ a současně má příjmy z nájmu

Pokud má pojištěnec ve zdravotním pojištění od data 1. 4. 2017 příjmy jako OSVČ, přičemž nepatří mezi osoby, za které hradí pojistné stát, platí pro něj následující:

- nejpozději do 8 dnů musí oznámit příslušné zdravotní pojišťovně zahájení samostatné výdělečné činnosti, pokud tak nebylo učiněno dříve. U osob podnikajících na základě živnostenského oprávnění lze oznamovací povinnost splnit i prostřednictvím Centrálního registračního místa obecního živnostenského úřadu, a to vyplněním tiskopisu nazvaného Jednotný registrační formulář,
- pravidelně odvádět na účet zdravotní pojišťovny zálohy na pojistné alespoň v částce 1 906 Kč,

- v roce 2018 předložit zdravotní pojišťovně Přehled do jednoho měsíce ode dne, kdy mělo být podáno daňové přiznání za rok 2017.

c) má příjmy z nájmu a zároveň je registrován u zdravotní pojišťovny v kategorii osob, za které je plátcem pojistného stát

Evidence v kategorii osob, za které platí pojistné stát, řeší pojistný vztah osoby, což znamená, že tato osoba od 1. 4. 2017 nemusí platit zdravotní pojišťovně žádné pojistné.

d) bude mít příjmy z nájmu a k datu 26. 9. 2017 mu bude přiznán starobní důchod

V měsících dubnu až srpnu si bude pojištěnec platit pojistné jako osoba bez zdanitelných příjmů za podmínek uvedených v bodě a). V měsíci září již nebude muset být platba pojistného 1 485 Kč uhrazena, neboť evidence ve „státní kategorii“, byť pouze po část tohoto měsíce, fakticky řeší u této osoby celý měsíc září. Pojištěnec však nesmí zapomenout oznámit zdravotní pojišťovně vznik nároku na „státní kategorii“ jako poživatel důchodu k datu 26. 9. 2017 (vyplněním tiskopisu „Přihláška a evidenční list pojištěnce“ s doložením příslušného rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení), jinak se vystavuje nebezpečí uložení sankčního postihu ze strany zdravotní pojišťovny formou pokuty až do výše 10 000 Kč.

Závěr

Příjmy z nájmu podle § 9 ZDP jsou postaveny na roveň příjmům z kapitálového majetku (§ 8 ZDP) a ostatním příjmům (§ 10 ZDP) v tom smyslu, že neplacením pojistného z příjmů této povahy nemá pojištěnec současně řešeno zdravotní pojištění.

*Ing. Antonín Daněk,
odborník na zdravotní pojištění*

Inzerce RECLINMED

> Lze utéct před dluhy u zdravotní pojišťovny?

Můžete se vyhnout povinným platbám (nejen) ve zdravotním pojištění? Upřímně řečeno – pouze s velkými obtížemi, málokdy a každopádně počítejte se sankcemi, které jsou s takovým počínáním spojené. Řádné placení pojistného, případně příslušenství a pokut, je jednou ze základních povinností každého plátce a zdravotní pojišťovny si (mnohdy až úzkostlivě, avšak zcela oprávněně) hlídají, aby obdržely každou platbu, na kterou mají ze zákona nárok. Jedná se o jednu z jejich základních povinností při správě prostředků v systému. Ke splnění tohoto úkolu mají zdravotní pojišťovny potřebné nástroje ve formě dostatečné legislativní opory, kvalifikovaného personálu a technického vybavení vysoké úrovně.

Kdo může vytvořit dluhy?

Dluhy vznikají u těch subjektů, které jsou ze zákona povinny platit pojistné, tedy zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné (formou záloh a případného doplatku pojistného) a osoby bez zdanitelných příjmů. Dluh na pojistném vzniká:

- opožděně provedenou úhradou,
- neprovedením platby,
- úhradou v nižší částce, než jak je stanoveno zákonem,
- kombinací výše uvedených chybných postupů.

Součástí existence dluhu na pojistném je vznik penále, jehož běh se zastaví až vyrovnáním dluhu na pojistném v plné výši. Z penále však již další penále nenabíhá. Za porušení některé ze zákonných povinností, například za nepodání Přehledu zaměstnavatelem nebo OSVČ, může zdravotní pojišťovna uložit pokutu. Tento její nárok je fakultativní (volitelné) povahy, to znamená, že pokutu uložit může, ale také nemusí. Naproti tomu je zdravotní pojišťovna povinna bez výjimky uplatňovat (vyměřovat) a v případě nezaplacení i vymáhat dlužné pojistné a penále vůči všem plátcům. V tomto směru jsou výjimkou pouze nedoplatky pojistného, jejichž výše v úhrnu nepřesahuje u jednoho plátce pojistného a jedné pojišťovny 50 Kč. Penále se nepředepíše, nepřesáhne-li v úhrnu 100 Kč za kalendářní rok. Zdravotní pojišťovna také nepředepíše penále v případě, kdy plátce pojistného prokáže, že provedl platbu na účet příslušné zdravotní pojišťovny, ale pod nesprávným variabilním symbolem.

Dluh nevznikne osobě, za kterou platí pojistné stát, pokud tato nepodniká.

Dvě linie řešení pohledávek zdravotních pojišťoven

Pokud plátce dobrovolně neuhradí evidovanou pohledávku, třebaže byl k její úhradě vyzván, nastupují dvě cesty, jejichž prostřednictvím se zdravotní pojišťovny oprávněně domáhají svých nároků.

1) V předmětné záležitosti je zahájeno správní řízení a návazně pak dlužníkovi doručen platební výměr. Rozhodnutí je v právní moci, jestliže bylo oznámeno (doručeno) a nelze proti němu podat odvolání. Dnem právní moci je den následující po marném uplynutí patnáctidenní lhůty pro podání odvolání.

2) Výkazem nedoplatků předepíše zdravotní pojišťovny plátcům pojistného dlužné pojistné a penále, které je nesporné. Za nesporné lze považovat takové pojistné a penále, o kterých lze důvodně předpokládat, že je plátce nezpochybní co do důvodu a výše.

Více splatných závazků u zdravotní pojišťovny

Setkal jsem se v praxi se zaměstnatelem, který měl:

- uloženou pokutu za opakované nesplnění oznamovací povinnosti,
- dlužné pojistné a penále vyměřené výkazem nedoplatků, tedy na základě dluhů na pojistném z dřívějšího období,
- další (nové vznikající) dluhy na pojistném.

V takovém případě se plátce ocitá ve velmi složité situaci, neboť musí uhrazovat příslušné dlužné částky podle tohoto zákonem stanoveného pořadí:

- pokuty,
- přírážka k pojistnému,
- nejstarší nedoplatky pojistného,
- běžné platby pojistného,
- penále.

Pokud plátce toto stanovené pořadí nedodrží, je zdravotní pojišťovna oprávněna použít příslušnou platbu na úhradu pohledávek ve stanoveném pořadí.

Takže pokud zaměstnavatel provede běžnou platbu pojistného za příslušný kalendářní měsíc, může zdravotní pojišťovna převést tuto úhradu například na pokutu nebo na nejstarší dlužné pojistné. Je zřejmé, že touto transakcí vzniká zaměstnavateli další dluh na pojistném včetně penále. Pokud zdravotní pojišťovna takový převod provede, musí o něm plátce informovat.

Jestliže zaměstnavatel opakovaně a dlouhodobě neplatí pojistné, může se dostat do situace, kdy orgány činné v trestním řízení začnou přezkoumávat, zda toto jednání plátce nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 241 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Řešením akceptovatelným pro zdravotní pojišťovnu je zpravidla sjednání splátkového kalendáře, pokud tomu nebrání závažné důvody, jako například negativní zkušenosti z minulých let. I v případě úhrady dlužného pojistného ve splátkách je dle možností velmi vhodné provést úhradu části dluhu i nad rámec daný touto dohodou, protože každá platba pojistného snižuje zatížení z titulu penále.

Současně je pravda, že sjednáním splátkového kalendáře se nemění sazba penále, která tak za všech okolností činí 0,05 % z aktuální dlužné částky za každý den prodlení.

Iniciativa, která neublíží

U každého plátce se někdy objeví (resp. může objevit) určitá pochybnost o tom, zda má u zdravotní pojišťovny vše v pořádku, jinými slovy, zda tato náhodou z nějakého důvodu, třeba opomenutím či jiným nedopatřením, neneviduje určité pohledávky. V tomto směru je svým způsobem třeba vhodné fyzické provedení kontroly z dokladů u zaměstnavatele, kdy zdravotní pojišťovna jednak zaměstnavateli potvrdí, zda je (případně není) pojistné odváděno v souladu se zákonem, jednak lze v rámci takové kontroly řešit i metodické otázky, týkající se placení pojistného, kdy obojí je v konečné fázi nesporným přínosem jak pro kontrolní orgán, tak pro zaměstnavatele. Proto také nemusí být na škodu nechat si – pro vlastní klid – zaslat vyúčtování, kde porovnáním předpisů a plateb průkazně vyplyne aktuální stav.

Nespoléhejte na promlčení ani na změnu zdravotní pojišťovny

Někteří plátci namísto toho, aby řádně platili, spíše přemýšlejí, jak se této povinnosti vyhnout. Do konce listopadu 2011 platila ve zdravotním pojištění pětiletá promlčecí doba, během které musely zdravotní pojišťovny případně své pohledávky řešit proto, aby nedošlo k promlčení práva na jejich uplatnění. Je pravda, že v některých případech k tomuto promlčení došlo i proto, že zdravotní pojišťovna například neučinila takzvaný kvalifikovaný úkon,

kterým by přerušila běh promlčecí doby – takovým úkonem je například provedení kontroly, zaslání vyúčtování, záznam o jednání s plátcem apod.

Pokud právo předepsat a následně vymáhat pohledávky vzniklo do 30. listopadu 2011, platí v těchto případech pětiletá promlčecí doba. Na pohledávky vzniklé po datu 1. 12. 2011 se však již vztahuje desetiletá promlčecí doba, čímž dostaly zdravotní pojišťovny podstatně větší časový prostor k vyměření a následnému vymožení svých pohledávek. Takže pokud vám zdravotní pojišťovna zašle v roce 2017 například vyúčtování pohledávek a plateb, které řádně převezmete (anebo i nepřevzmete – tato písemnost je vám na adrese pro doručování doručena tzv. „fiktivně“ nevyzvednutím v úložní lhůtě), nemusí vás zdravotní pojišťovna dalších 10 let oslovit či kontaktovat a k promlčení jejich pohledávek v tomto období nedojde.

Přechod pojištěnce k jiné zdravotní pojišťovně nic neřeší, protože jeho evidované dluhy tímto krokem nezanikají a zdravotní pojišťovna je nadále uplatňuje v rámci promlčecích lhůt.

Na které povinnosti se zaměřit?

Abyste se nedostali do zbytečného konfliktu se zdravotní pojišťovnou, tak ve stanovených termínech:

- oznamujte zahájení a ukončení činnosti, ať už jako zaměstnavatelé, nebo podnikatelé (zdravotní pojišťovně musíte oznámit například ukončení činnosti organizace, její vstup do likvidace nebo také změnu názvu, sídla či bankovního spojení),
- řádně platte pojistné nebo zálohy na pojistné včetně doplatku pojistného u OSVČ,
- oznamujte všechny změny v osmidenní lhůtě; poučte zaměstnance, že vám musejí oznámit například vznik či zánik nároku na „státní kategorii“ nebo změnu zdravotní pojišťovny v průběhu zaměstnání; třicetidenní lhůta platí pouze pro oznámení změny jména, příjmení, trvalého pobytu nebo rodného čísla,

- pravidelně podávejte přehledy za zaměstnance nebo za osobu samostatně výdělečně činnou,
- řádně reagujte na výzvu zdravotní pojišťovny k předložení dokladů ke kontrole,
- nezapomeňte oznamovat případné pracovní úrazy apod.

Komunikace se zdravotní pojišťovnou

Pokud nejste schopni dostát svým závazkům ve zdravotním pojištění, pak při existujícím problému nikdy „nestrkejte hlavu do písku“ a se vši odpovědností se postavte čelem ke vzniklé nepříjemnosti, v tomto případě finanční povahy.

Vždy je zapotřebí včas kontaktovat zdravotní pojišťovnu a snažit se nalézt řešení, protože i zdravotní pojišťovny jsou povinny řádně naplňovat příjmovou stránku systému, proto například odůvodněně vyžadují pravidelné předkládání přehledů, ze kterých je patrné, na jaké prostředky mají u zaměstnavatelů a OSVČ objektivně nárok. V žádném případě není cílem zdravotních pojišťoven likvidace plátců, naopak, vesměs jde o jejich snahu vstřícně nalézt řešení akceptovatelné pro obě strany.

V tomto směru je důležitý i způsob jednání plátce vůči zdravotní pojišťovně jako instituci a jejím pracovníkům, protože finálně vždy rozhodují konkrétní lidé. Právní úprava je na jedné straně na první pohled striktně jednoznačná, na druhé straně však umožňuje variabilně tvůrčí přístup úředníků, například při ukládání pokut. Mimoto korektnost a serióznost v jednání bývá brána v úvahu například tehdy, když plátce žádá o prominutí vyměřeného penále.

Rozhodně není v zájmu zdravotních pojišťoven problémy způsobovat, nicméně pokud se vinou povinných subjektů objeví, musejí být řešeny s využitím všech disponibilních možností.

*Ing. Antonín Daněk,
odborník na zdravotní pojištění*

> Je možné bojovat s epidemií vadného držení těla u dětí?

V posledních desetiletích se hovoří o enormním nárůstu vadného držení těla u dětí. Tento nárůst je spojován s jednostranností moderního způsobu života a sportu, s výskytem obezity, nesprávným sedem, s vysokou psychickou zátěží a únavou. K vadnému držení těla u dětí může vést nedostatek pohybu, nepřiměřené nebo jednostranné sportovní zatížení.

Také nástup do školy je spojován se změnou životního stylu. V tomto období děti denně sedí několik hodin ve škole, potom ještě doma u domácích úkolů, počítače a televize; zároveň je to období růstové akcelerace a zvýšené psychické zátěže.

Podle údajů Státního zdravotního ústavu výskyt vadného držení těla se vyskytuje v současnosti u 30 % dětí mladšího školního věku a u 10 % předškoláků. Onemocnění pohybového aparátu tudíž patří v současnosti k nejčastějším chronickým neinfekčním onemocněním, a to nejen u dospělých, ale právě také u dětí.

Vadné držení těla

Vadné držení těla (VDT) považujeme za poruchu posturální funkce projevující se změnami ve tvaru reliéfu těla, které lze volným úsilím vyrovnat. Pod tímto pojmem rozumíme hlavně tvar a zakřivení páteře, stav svalstva a aktivitu nervosvalové činnosti. VDT je způsobeno oslabeným trupovým svalstvem se svalovými dysbalancemi, hypermobilitou, vazivovou laxicitou a vysokou elasticitou měkkých tkání. VDT je doprovázeno i dystaxií, dysdiadochokinézou a hypotonií. Nápadná je akcentace křivek v rovině sagitální – hyperlordóza C páteře, hyperkyfóza Th páteře, hyperlordóza L páteře, odchylky postavení pánve (anteverze, šikmé postavení), scapula alata, planovalgus s valgózním postavením kolen, hyperpronací nohy s větším zatížením mediální strany nohy. Zpočátku jde o vadu funkční, která však může přejít ve vadu strukturální. Tu již nelze vůlí srovnat a korigovat kvůli strukturálně změněné anatomii. VDT vyústí v dospělosti většinou ve vertebrogenní onemocnění.

Léčení

Současná přetechnickovaná společnost výrazně snížila podíl všestranně rozvíjejícího pohybu v našem životě. Přirozená pohybová aktivita v dětském věku je jeden ze základních prostředků, který pozitivně ovlivňuje kvalitu podpurně pohybového systému a celkovou kvalitu zdraví dítěte.

Vhodné je vyrovnávací, kompenzační cvičení.

Tajemství úspěchu tkví v pravidelnosti cvičení, vhodné sestavě cviků, správném provedení a postupném zvyšování intenzity cvičení. Názory na výběr cviků se mění – v současnosti se například upouští od prostého vytahování zkrácených svalů a posilování oslabených. Využívá se pohybových vzorů, které dítě využívá ve svém vývoji do jednoho roku. Jde o koordinaci svalů programově řízenou z centrální nervové soustavy.

Zásady cvičení

Vhodné je cvičit denně, stačí k tomu pět cviků, které je vhodné pětkrát opakovat. Důraz je kladen na správnost provedení, zapojení nitrobršního tlaku, neutrální postavení segmentů těla, napřímení páteře a správnou oporu na končetinách.

Závěr

Nejdůležitější je u dětí vytvořit potřebu pravidelné pohybové aktivity, čímž vzniká přirozená celoživotní prevence proti vzniku civilizačních chorob. Pro udržení vysoké kvality zdraví je nutno dodržovat zásady zdravého způsobu života a životosprávy.

U těžších poruch držení těla je vždy důležité vyhledat péči fyzioterapeuta.

Použitá literatura:

- KOLISKO, P. *Integrační přístupy v prevenci vadného držení těla*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 80s. ISBN 80-244-0750-7.
- ORTH, H. 2009. *Dítě ve Vojtově terapii: příručka pro praxi*. 1. vyd. České Budějovice: Kopp, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7232-378-4.
- VELÉ, F. 2006. *Kineziologie. Přehled klinické kineziologie a patokineziologie pro diagnostiku a terapii poruch pohybové soustavy*. Praha: Triton, 2006, 375 s., ISBN 80-7254-837-9.
- VOJTA, V. – PETERS, A. 2010. *Vojtův princip: svalové souhry v reflexní lokomoci a motorické ontogenezi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 180 s., ISBN 978-80-247-2710-3.
- KOLÁŘ, P. 2009. *Rehabilitace v klinické praxi*. Praha: Galén, 2009. 713 s., ISBN 978-80-7262-657-1.

PhDr. Ilona Zahradnická, KFE, FZS, Západočeská univerzita v Plzni, Ambulantní rehabilitační centrum Exodus, Třemošná
Eva Vítková DiS, Ambulantní rehabilitační centrum Exodus
využito fotografií Mgr. Jiřího Zahradnického

Cviky najdete na stránkách časopisu www.infolekar.cz/aktuality, předplatitelům časopisu je na vyžádání zašleme v el. podobě

Ukázka cvičení

Cvik 1

Výchozí poloha:

leh na zádech, DK pokrčeny v kolenou, chodidla na podložce.

Provedení cviku:

dýchání do dolního břicha a do třísel, míč nadzvednut stěnou břišní při nádechu.

Cvik 2 - Brouk

Výchozí poloha:

leh na zádech, DK objímají mezi kolena míč, ruce na míči.

Provedení cviku:

dýchání do dolního břicha a do třísel, zpevnění trupu, točit trup na jednu stranu a na potom druhou, trup zpevněný, otočka se provádí bez švihů.

Cvik 3

Výchozí poloha:

leh na zádech, poloha DK - 3měsíčního modelu - 90° flexe v kyčelních a kolenních kloubech, zevní rotace v kyčelních kloubech, navázat teraband pod kolena na stehnech a bérkách a uvázat na ruce.

Provedení cviku:

nádech do dolního břicha a do třísel, elevace horních končetin šikmo vzhůru do roviny uší.

Důležité:

nezvedat hrudník a ramena nahoru, udržet neutrální postavení pánve a hrudníku, neprohýbat se v bederní páteři.

Cvik 4 – Žabička

Výchozí poloha:

na čtyřech, ruce pod rameny, kolena pod kyčelními klouby, napřímená páteř, hlava v prodloužení páteře, kolena víc do strany, nohy opřené o špičky, rozložená zátěž na palcovou a malíkovou stranu nohy.

Provedení cviku:

zvednutí kolen 10 cm nad podložku a posunutí pánve směrem dozadu.

Důležité:

udržení napřímení páteře.

Cvik 5 – Tripod

Výchozí poloha:

na čtyřech, 1 DK položit vedle ruky nebo lehce za ruku, podložit HK pevnými podložkami, zátěž je rozložena na palcové a malíkové straně ruky, abdukce prstů, včetně palce, rozložená zátěž na chodidle, zevní rotace v kyčelních kloubech, napřímená páteř.

Provedení cviku:

kontralaterální opora – ruka – noha, druhostrannou ruku dává do strany.

Důležité:

zachovat opory, napřímenou páteř, neutrální pozici pánve, nesmí odlepovat lopatky od hrudníku a elevovat ramena.

Cvik 6 – Medvěd

Výchozí poloha:

na čtyřech, více posunout ruce ke kolenům.

Provedení cviku:

zvednout pánev šikmo nahoru, nechat pokrčená kolena, stehna v zevní rotaci – kolena dávat do strany.

Důležité:

při provádění cviku je napřímená páteř, ramena od uší, lopatky na hrudníku, kolena dávat do strany.

Z polohy medvěda se zpět vrací do polohy na čtyřech.

Cvik 7 – Hluboký dřep

Výchozí poloha:

z cviku medvěd, více se posunout pánví dozadu, zatížit paty a zvednout ruce nahoru.

Důležité:

kolena nesmí jít přes přední nohu, je třeba mít rozloženou zátěž na celou nohu, udržovat napřímenou páteř, v KK – úhel flexe 120°, kolena musí být držena do strany – v kyčelních kloubech udržovat zevní rotaci.

> Pravidelné očkování neočkovaných dětí starších jednoho roku

Česká zákonná vyhláška 299/2010 Sb. ze dne 25. října 2010 upravuje pravidelné očkování dětí mladších 1 roku, které by mělo být dokončeno do 18. měsíce věku. Přesto reálná situace neumožňuje u některých dětí naplnit uvedenou zákonnou vyhlášku z řady důvodů:

- a) zdravotní omezení,
- b) neochota rodičů,
- c) děti cizinců (částečně či vůbec neočkované v zahraničí).

Toto doporučení vychází z aktuálně platných indikací a omezení vakcín vydaných v souhrnu údajů o přípravku výrobci vakcín (SPC).

Je zaměřeno na očkování proti tetanu, záškrtu, dávivému kašli (pertusi), hemofilovým nákazám typu b, dětské přenosné obrně a hepatitidě typu B.

Očkování proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám je omezeno pouze spodní hranicí věku a nemá žádný limit pro očkování v pozdějším jak dětském, tak dospělém věku.

Poznámka: očkování proti pneumokokovým nákazám není regulováno zákonnou vyhláškou o pravidelném očkování a lze ho provést v jakémkoli věku bez omezení horní věkové hranice.

Indikace a omezení pro vakcíny proti tetanu, záškrtu, dávivému kašli, hemofilovým nákazám typu b, dětské přenosné obrně a hepatitidě typu B jsou závislé na jejich složení, bezpečnosti a dostupných klinických datech.

Pro sestavení přehledu dětského očkování v závislosti na věku zahájení vychází z těchto údajů:

a) Hexavalentní vakcíny

DTaP-Hib-IPV-HBV (Infanrix Hexa, Hexacima) a méněsložkové vakcíny s acelulární pertusovou složkou DTap (Infanrix):

- hexavalentní vakcíny jsou omezeny v použití pro osoby starší 3 let (Infanrix Hexa) nebo 2 let (Hexacima) z důvodu neznámých či nedostatečných klinických dat u starších dětí,

- navíc dětské vakcíny proti záškrtu a dávivému kašli jsou s rostoucím věkem hůře tolerované, což je předurčuje k omezenému používání u starších dětí,

- i když výrobci není stanovena horní věková hranice pro použití dětské vakcíny proti záškrtu a dávivému kašli, obecně se doporučuje s nimi očkovat před završením věku 6 let; v ojedinělých případech je lze použít také u dětí mladších 9 let.

b) Vakcíny s redukovanou pertusovou a/nebo difterickou složkou Tdap (Boostrix, Adacel) a Tdap-IPV (Boostrix Polio): jsou zpravidla omezeny spodní hranicí věku (od 4 let věku) a indikací, neboť nejsou určeny k základnímu očkování, ale výhradně jen k posilujícímu.

c) Vakcína proti hemofilovým nákazám typu b Hib (Hiberix):

- osoby starší 1 roku se očkují výhradně jen jednou dávkou,

- pokud je tato vakcína součástí kombinované vakcíny, která vyžaduje podání celkem 3 dávek, pak to očkování nikterak neomezuje a není

zvýšené riziko nežádoucích účinků z podání více než jedné dávky Hib vakcíny,

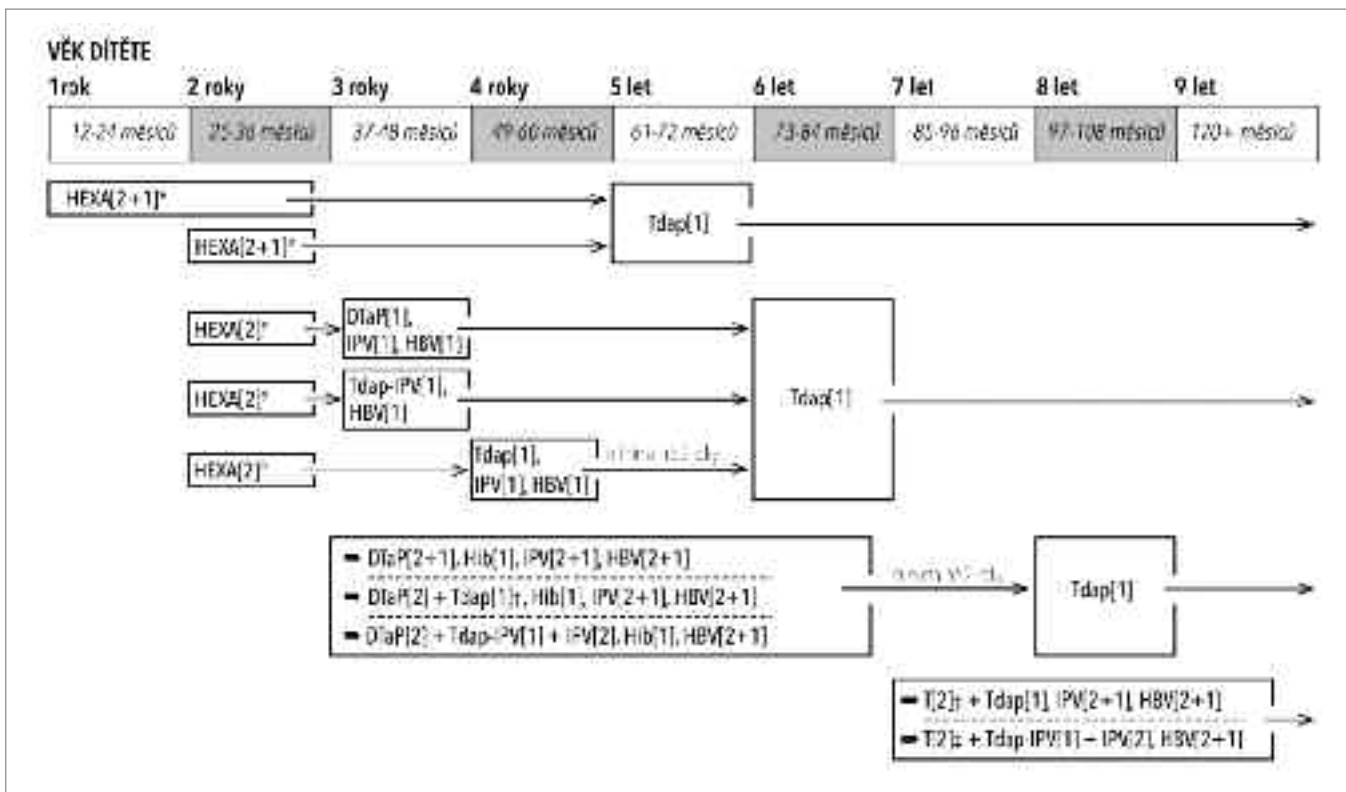
- nebylo-li očkování proti hemofilovým nákazám typu b provedeno do završení věku 5 let, v pozdějším věku se již nevyžaduje, není-li osoba ve zvýšeném riziku závažného průběhu tohoto onemocnění (např. osoby s poruchou komplementu).

d) Očkování proti tetanu, záškrtu, dávivému kašli, dětské přenosné obrně a hepatitidě typu B vyžaduje u starších 1 roku podání celkem 3 dávek, tj. 2 základních a jedné posilující (schéma 2+1, v uspořádání např. 0-2-8 měsíců); je-li třeba, nemusí se celé schéma provádět výhradně jen jednou komerční vakcínou, ale lze zpravidla posilující dávku adekvátně nahradit jinou komerční vakcínou, například 2 základní dávky tetanické monovakcíny u starších 6 let se doplní jednou posilující dávkou kombinovanou vakcínou Tdap.

Důležité: Pokud se poslední dávka vakcíny obsahující složky proti tetanu, záškrtu a dávivému kašli provede po završení věku 3 let, další posilující očkování proti uvedeným preventabilním infekcím se provede v souladu se zákonnou vyhláškou v 5 letech (tj. v době od dovršení pátého do dovršení šestého roku věku dítěte) či později tak, aby byla tato posilující dávka podána ne dříve než za 2 roky.

Následující posilující očkování se provede až v 10 letech v souladu se zákonnou vyhláškou (tj. od dovršení desátého do dovršení jedenáctého roku věku dítěte).

Diagram: Doporučené možnosti dětského očkování proti tetanu, záškrtu, dávivému kašli, hemofilovým nákazám typu b, dětské přenosné obrně a hepatitidě typu B u dětí starších 1 roku

Vysvětlivky:

* ... s vakcínou Hexacima lze očkovat do završení věku 2 let, s vakcínou Infanrix Hexa do završení věku 3 let

° ... pouze s vakcínou Infanrix Hexa

† ... Tdap lze podat ne dříve než po završení věku 4 let

‡ ... tetanická monovakcína může být nahrazena redukovanou bivalentní vakcínou proti tetanu a záškrtu nebo v ojedinělých případech dokonce původní DTaP (maximálně před završením věku 9 let)

poznámka: označení [číslo] je počet dávek, respektive uspořádání dávek

Zkratky: HEXA (Infanrix Hexa, Hexacima); DTaP (Infanrix); IPV (Imovax Polio); HBV (Engerix-B); Tdap (Boostrix, Adacel); Tdap-IPV (Boostrix Polio, Adacel Polio); Hib (Hiberix); T (Tetavax, Tetanol Pur, Vacteta)

RNDr. Marek Petráš, Ph.D.
předseda Odborného spolku pro očkování, z. s.

Doporučení vydal Odborný spolek pro očkování, z. s., dne 10. 4. 2017.
www.ospoz.cz

Inzerát SEMINÁŘ

> Odmítání očkování

Jak postupovat, pokud rodiče nezletilého dítěte odmítají povinné očkování?

Jde typicky o situaci, kdy zákonní zástupci nezletilého pacienta odmítají lékařem doporučenou zdravotní péči, přičemž není ohrožen život ani vážně ohroženo zdraví nezletilého dítěte, proto je třeba jejich rozhodnutí, byť je v rozporu se zákonem, respektovat a vyžádat si od nich po náležitém informování o možných důsledcích písemný informovaný nesouhlas – tedy negativní revers.

Náležitosti negativního reversu jsou uvedeny v příloze č. 1 k vyhlášce č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci. Kromě tam uvedených náležitostí, které publikujeme dále ve vzoru, je v daném případě třeba ještě zákonné zástupce nezletilého pacienta poučit o tom, že očkování je podle zákona povinné, odmítnutí povinného zákona je přestupkem, za který je možno uložit sankci, a příslušný lékař, který má očkování provést, musí splnit svou oznamovací povinnost vůči orgánu sociálně-právní ochrany dětí pověřeného obecního úřadu o tom, že rodiče či jiní zákonní zástupci nezletilého pacienta odmítli povinné očkování dítěte.

Tedy jinými slovy opatří se běžný revers a nad rámec tohoto reversu se rodiče poučí o tom, že odmítnutím očkování porušují zákon a jaké to bude mít důsledky.

Podle § 34 odstavec 3 zákona o zdravotních službách č. 372/2011 Sb., v platném znění, pacientovi, kterému byla podána informace o zdravotním stavu a který odmítl vyslovit souhlas s poskytnutím zdravotních služeb, nejde-li o případ, kdy lze zdravotní služby poskytnout bez souhlasu, je opakovaně podána informace o jeho zdravotním stavu v rozsahu a způsobem, ze kterého je zřejmé, že neposkytnutí zdravotních

služeb může vážně poškodit jeho zdraví nebo ohrozit život. Jestliže pacient i nadále odmítá vyslovit souhlas, učiní o tom písemné prohlášení (revers).

Podle § 34 odstavec 5 zákona o zdravotních službách, pokud pacient odmítá poskytnutí zdravotních služeb a odmítá o tom podepsat i písemný záznam (revers), zdravotnický pracovník uvede tuto skutečnost do zdravotnické dokumentace a záznam o odmítnutí (informovaný nesouhlas – revers) podepíše zdravotnický pracovník a alespoň jeden svědek, kterým může být i jiný zdravotnický pracovník, například zdravotní sestra.

Lékař, jehož povinností bylo provést povinné očkování nezletilého dítěte, za situace, kdy zákonní zástupci nezletilého odmítli, i přes poučení o možných následcích, jak zdravotních, tak právních, povinné očkování podstoupit, je posléze po obstarání reversu povinen oznámit uvedenou skutečnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí pověřeného obecního úřadu v místě trvalého pobytu dítěte.

Záznam o splnění této povinnosti, tedy kopii příslušného sdělení, by měl mít k dispozici ve zdravotnické dokumentaci, aby kdykoliv prokázal, že tuto povinnost splnil.

K otázce povinného očkování, která je stále předmětem zejména mediálních diskuzí, je třeba poznamenat, že se jí zabýval i Ústavní soud a dospěl k závěru, že povinnost podrobit se očkování není v rozporu s ústavním pořádkem České republiky a stejně tak není v rozporu s ústavním pořádkem České republiky uložení pokuty za nesplnění této

povinnosti, jakož i odmítnutí přijetí dětí do předškolních zařízení a na dětské tábory či obdobné akce pro děti.

Tento postup je tedy zcela legitimní.

Mají-li však zákonní zástupci specifické důvody pro odmítnutí očkování, které uvedou, měl by příslušný orgán, případně soud, zvážit závažnost těchto důvodů a ve výjimečných případech by mohl upustit od uložení sankce a vynucování povinnosti nechat nezletilé dítě povinně očkovat.

V příloze přikládáme možný vzor informovaného nesouhlasu s provedením povinného očkování vyžádaného od zákonných zástupců nezletilého pacienta.

*JUDr. Jan Mach,
advokát převážně zaměřený
na problematiku zdravotnictví*

*Záznam o odmítnutí poskytnutí
zdravotních služeb najdete na stránkách
časopisu Informace pro lékařské praxe,
www.infolekar.cz
v sekci Aktuality.*

*Předplatitelům časopisu
Informace pro lékařské praxe
na vyžádání zašleme
záznam v elektronické podobě
jako soubor Microsoft Word
umožňující vlastní úpravu.*

**ZÁZNAM O ODMÍTNUTÍ POSKYTNUTÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB (REVERS) –
– U NEZLETILÉHO PACIENTA**

Poskytovatel zdravotní služby:

Poučující lékař (u nelékařské služby jiný zdravotník):

Jméno, příjmení a datum narození pacienta:

Jméno, příjmení a bydliště zákonného zástupce:

Údaj o zdravotním stavu pacienta a potřebných zdravotních službách:

Zákonný zástupce pacienta byl poučen o povinnosti očkování nezletilého pacienta, která je stanovena zákonem.

Byl poučen o možných následcích neprovedení očkování proti zejména o tom, že v případě neprovedení očkování mohou nastat následky uvedené dále.

Byl poučen o skutečnosti, že je povinností lékaře oznámit odmítnutí povinného očkování orgánu sociálně právní ochrany dětí v místě trvalého pobytu nezletilého pacienta, jakož i o tom, že důsledkem odmítnutí může být nepřijetí do předškolního zařízení, na dětské tábory apod.

Údaj o možných následcích odmítnutí potřebných zdravotních služeb pro zdraví pacienta:

Zákonný zástupce vzal na vědomí, že neprovedení povinného očkování proti může mít pro nezletilého pacienta následující zdravotní následky:

Prohlašuji, že shora uvedené údaje mi byly zdravotnickým pracovníkem sděleny, dostatečně a srozumitelně vysvětleny, těmto informacím jsem plně porozuměl, měl jsem možnost klást doplňující otázky a nemám žádné další otázky ani nejasnosti.

Současně prohlašuji, že i přes poskytnuté informace a vysvětlení odmítám vyslovit souhlas s poskytnutím potřebných zdravotních služeb – povinného očkování proti u shora jmenovaného nezletilého, jehož jsem zákonným zástupcem, s plným vědomím možných důsledků pro jeho život a zdraví.

Místo, datum a hodina:

Vlastnoruční podpis zákonného zástupce:

Stanovisko nezletilého pacienta, je-li s ohledem na svůj věk schopen vnímat situaci a vyjadřovat se:

Podpis nezletilého pacienta (vyžaduje-li se jeho stanovisko):

Podpis lékaře, který informace poskytl:

Inzerát HEXACIMA

Tato část se vyplňuje, jen pokud zákonný zástupce odmítne či nemůže revers podepsat:

Jméno, příjmení a podpis svědka, pokud zákonný zástupce odmítl tento záznam podepsat:

Potvrzuji svou přítomnost u podání informací, skutečnost, že zákonný zástupce odmítl shora uvedené zdravotní služby, které měly být poskytnuty nezletilému, a současně odmítl podepsat tento záznam – revers.

Místo, datum a hodina:

Podpis svědka:

Pro případ, že se zákonný zástupce nemůže s ohledem na svůj zdravotní stav podepsat:

Důvod, pro který se zákonný zástupce nemohl podepsat:

Způsob, jak zákonný zástupce projevil svou vůli (slovní vyjádření, jiný způsob):

Místo, datum a hodina:

Jméno, příjmení a podpis svědka:

**Písemná právní, daňová a administrativní poradna
pro předplatitele časopisu
Informace pro lékařské praxe
v roce 2017
ZDARMA!**

> Způsobilost k výkonu povolání lékaře

Co přináší novela zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta

1. července 2017 nabude účinnosti novela zákona číslo 95/2004 Sb. provedená zákonem číslo 67/2017, o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta.

Účelem tohoto článku není hodnotit přínos, či naopak záporné stránky této novely zákona, ale informovat lékaře o praktických stránkách, které přináší tato novela zákona pro běžnou praxi lékaře.

Především je zaveden nový právní termín „**odborný dozor**“, týkající se lékařů, kteří absolvovali lékařskou fakultu a dosud neabsolvovali ani základní kmen, jenž má být nově ukončen zkouškou.

V rámci odborného dozoru nad lékařem, který dosud neabsolvoval ani základní kmen ukončený zkouškou, se vyžaduje na rozdíl od odborného dohledu přítomnost atestovaného dozorujícího lékaře ve zdravotnickém zařízení, ve kterém pracuje lékař pod odborným dozorem, a fyzická dosažitelnost dozorujícího lékaře pro dozorovaného do patnácti minut.

Naproti tomu **odborný dohled**, který se týká dohledu nad lékaři, kteří jsou absolventy základního kmene, ale nemají dosud atestaci a specializovanou způsobilost, vyžaduje nepřetržitou telefonickou dostupnost lékaře, který odborný dohled vykonává, a jeho fyzickou dosažitelnost do třiceti minut, během nichž by se měl dostavit do zdravotnického zařízení.

Lékař vykonávající odborný dozor tedy musí být přímo přítomen ve zdravotnickém zařízení spolu s lékařem, nad kterým odborný dozor vykonává, zatímco lékař vykonávající pouze odborný dohled nemusí být osobně fyzicky přítomen na pracovišti, je-li komunikačně dostupný a schopný dostavit se do třiceti minut.

Jaké činnosti může vykonávat lékař bez základního kmene, tedy absolvent lékařské fakulty, a jaké může vykonávat lékař se základním kmenem a zkouškou o jeho absolvování, má stanovit prováděcí právní předpis.

Nároky na přípravu tohoto prováděcího předpisu budou patrně značné, protože podobný předpis měl být již vydán podle předchozího textu zákona a několik let se tak nestalo.

Do doby, než bude prováděcí předpis vydán, ale i poté, **lze doporučit, aby každý neatestovaný lékař měl od dozorujícího nebo dohlížejícího lékaře písemně stanoveno, jaké činnosti může vykonávat sám, kdy má svůj postup konzultovat s dohlížejícím nebo dozorujícím lékařem a kdy má dohlížejícího či dozorujícího lékaře přivolat.**

Totéž platí i v praxi ambulantních lékařů vykonávané v ambulantním zdravotnickém zařízení.

Písemným vymezením těchto podmínek a jejich předáním proti podpisu neatestovanému lékaři prokáže kdykoliv poskytovatel, ať již nemocnice nebo soukromý lékař, u kterého neatestovaný lékař pracuje nebo vykonává praxi, že splnil zákonnou povinnost.

Absolvování základního kmene trvá v současné době u všech odborností 30 měsíců, teprve poté je možno složit zkoušku a získat certifikát o jeho absolvování, který je někdy přirovnáván k bývalé atestaci prvního stupně v základním oboru.

První studium základního oboru je považováno za **zvyšování kvalifikace**, studia dalších základních oborů a všech nástavbových oborů se považují za **prohlubování kvalifikace**. To má své důsledky v pracovněprávní oblasti, pokud jde o kvalifikační dohody a jejich limitace zákoníkem práce.

Pokud atestovaný lékař přeruší v posledních sedmi letech výkon povolání na dobu více než šesti let, je povinen se doškolit v rozsahu šedesáti pracovních dnů pod dohledem atestovaného lékaře. Doškolení se neprovádí u nástavbových, ale jen u základních oborů.

Pokud jde o akreditovaná zařízení pro postgraduální vzdělávání, žádost o prodloužení akreditace je třeba podat nejméně 120 dnů před ukončením platnosti akreditace. Akreditované zařízení poskytující lůžkovou péči musí jmenovat pro každý akreditovaný obor garanta oboru, kterým má být lékař vykonávající vedoucí funkci s minimálně pětiletou praxí po získání specializované způsobilosti (atestace v základním oboru) nebo minimálně dvouletou praxí po získání zvláštní specializované způsobilosti (atestace v nástavbovém oboru).

Každý lékař školící se v akreditovaném zařízení musí mít přiděleného školitele. Školitel může vykonávat odborný dozor nejvýše nad dvěma lékaři, odborný dohled nejvýše nad třemi lékaři.

Za forenzně nesmírně důležité považují zejména jasný doklad o tom, že lékař, který nemá atestaci ani není absolventem základního kmene, měl zajištěn odborný dozor a lékař, který nemá atestaci, ale je již absolventem základního kmene, měl zajištěn odborný dohled.

Ať již v rámci odborného dozoru nebo odborného dohledu by měl mít lékař jasně písemně vymezeno (měl by podepsat a kopii listiny převzít), jaké činnosti může vykonávat samostatně, jaké má konzultovat s dozorujícím nebo dohlížejícím lékařem a jaké činnosti samostatně zatím vykonávat nemůže.

Dokud nebude vydán příslušný prováděcí předpis, je rozhodnutí o tom, co může či nemůže vykonávat neatestovaný lékař, zcela v kompetenci toho, kdo nad ním vykonává odborný dohled.

V současné době byl zveřejněn rozsudek v trestním řízení nad dvěma lékařkami, které mají odpovídat za úmrtí 45letého pacienta, u kterého nebyl při vyšetření rozpoznán infarkt. Pacient byl z centrálního příjmu nemocnice poslán domů, kde o den později zemřel na selhání srdce.

Lékařka vykonávající odborný dohled i lékařka pracující pod odborným dohledem byly odsouzeny a odvolací soud jejich trest zvýšil.

Neatestovaná lékařka pouze telefonicky konzultovala nález na EKG a krevní rozbor s lékařkou, která nad ní vykonávala odborný dohled. Přitom bylo podle pravidel stanovených vedením nemocnice povinností neatestované lékařky, pokud propouští pacienta z centrálního příjmu nemocnice, povolat atestovanou lékařku, která osobně pacienta vyšetří a rozhodne, zda bude či nebude skutečně propuštěn.

To neatestovaná lékařka neučinila a rozhodla o propuštění pacienta sama – jak se později ukázalo: chybně.

Lékařka vykonávající nad ní odborný dohled (byl jí vyměřen přísnější podmíněný trest než lékařce pracující pod odborným dohledem) pak svolila k tomu, po telefonické konzultaci, aby neatestovaná lékařka pacienta propustila domů, aniž by ho osobně vyšetřila a viděla.

Soud upozornil na skutečnost, že pokud slouží lékař bez specializované způsobilosti, má jeho závěry z vyšetření pacienta vždy kontrolovat atestovaný lékař, který nad ním vykonává odborný dohled, nebo vedoucí příslušné služby.

Z tohoto příkladu je zřejmé, že je třeba nejen mít stanovená pravidla pro výkon odborného dohledu a odborného dozoru nad neatestovanými lékaři, ale také je nutné je vždy v praxi dodržet.

Podle novelizovaného zákona o trestní odpovědnosti právnických osob může být trestně stíhána i právnická osoba, která je poskytovatelem zdravotní služby (nemocnice, lékařská obchodní společnost – s.r.o. apod.) vedle případného trestního stíhání fyzických osob, pokud nedodržením právních předpisů zaviní újmu na zdraví nebo smrt.

Kdyby nemocnice neměla nastavena jasná pravidla pro odborný dohled odpovídající zákonu, mohla by být trestně stíhána jako právnická osoba (což nic nemění na trestním postihu fyzických osob).

Za situace, kdy tato pravidla nastavena měla a nebyla v konkrétním případě dodržena, nesou trestní odpovědnost jen fyzické osoby, které pravidla porušily. Odpovědnost za škodu i za nemajetkovou újmu nese nadále jejich zaměstnavatel – nemocnice.

Podle přechodných a závěrečných ustanovení novelizovaného zákona odborná a specializovaná způsobilost dosažená podle dosavadních předpisů zůstává nedotčena.

Lékaři zařazení do specializačního vzdělávání ke dni účinnosti novely jej dokončí podle právního stavu před novelou, leda by postup podle novelizovaného zákona byl pro ně výhodnější a sami by o něj požádali.

V této souvislosti lze pouze upozornit na některé záměny terminologie, ke kterým v praxi dochází.

Zákon poprvé v rámci této novely užívá pojmu „garant“. Garantem však není ten, kdo odpovídá za odbornost poskytovaných zdravotních služeb – tím je **odborný zástupce** poskytovatele zdravotních služeb.

Odborného zástupce musí mít poskytovatel, pokud on sám nesplňuje podmínky pro samostatný výkon povolání.

Soukromý lékař provozující praxi jako fyzická osoba tedy odborného zástupce mít nemusí, provozuje-li však praxi jako právnická osoba, odborného zástupce mít musí, byť jím může být on sám.

Garantem tedy není odborný zástupce, ale garantem je ten, kdo garantuje příslušnou odbornost při specializační přípravě v akreditovaném zdravotnickém zařízení.

Stejně tak školitelem je lékař, který školí lékaře v rámci specializační přípravy v akreditovaném zařízení, nikoliv lékař, který například při noční nebo víkendové službě provádí odborný dozor nebo odborný dohled nad neatestovaným lékařem.

*JUDr. Jan Mach,
advokát převážně zaměřený
na problematiku zdravotnictví*

> Regresní právo úrazové pojišťovny vůči zaměstnavateli

Úrazová pojišťovna, u které je zaměstnavatel ze zákona pojištěn, má vůči zaměstnavateli právo na náhradu plnění (odškodnění), které za zaměstnavatele vyplatí zaměstnanci, jenž utrpěl pracovní úraz, došlo-li ze strany zaměstnavatele nebo jeho zaměstnance (avšak nikoliv samotného poškozeného, tedy ze strany jiného zaměstnance) k zvláště závažnému porušení předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a toto porušení bylo v příčinné souvislosti se vznikem škody.

Zákonné úrazové pojištění

Podle ust. § 365 odst. 1 zákona číslo 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. od 1. 1. 2007, do dne nabytí účinnosti jiné právní úpravy pojištění odpovědnosti zaměstnavatele při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, řídí dané zákonné pojištění ust. § 205d zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 231/1992 Sb., zákona č. 74/1994 Sb. a zákona č. 220/2000 Sb. (jinak tedy zrušeného někdejšího zákoníku práce); vyhláškou č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění vyhlášky č. 43/1995 Sb., vyhlášky č. 98/1996 Sb., vyhlášky č. 74/2000 Sb., vyhlášky č. 487/2001 Sb. a zákona č. 365/2011 Sb.; a zák. č. 182/2014 Sb. Tím, že došlo ke zrušení zákona č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů, **řídí se zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání uvedenou dosavadní právní úpravou.**

Předpokládá se, že nově koncipované úrazové pojištění zaměstnanců, realizované státem namísto komerčními pojišťovnami, by mohlo vzniknout někdy kolem roku 2020, počítejme však spíše s pozdějším datem, jestli vůbec k tomu dojde, s ohledem na legislativní peripetie se zákonem o úrazovém pojištění zaměstnanců.

Zaměstnává-li zaměstnavatel alespoň jednoho zaměstnance, je ze zákona povinen platit pojištění, ze kterého bude uhrazena jeho zaměstnanci škoda zejména na zdraví vzniklá v souvislosti s pracovním úrazem a nemocí z povolání. **Zákonné pojištění vzniká ze zákona dnem vzniku prvního pracovněprávního vztahu u zaměstnavatele,** tuto skutečnost je zaměstnavatel povinen písemně a bez zbytečného odkladu oznámit pojišťovně. Zaměstnavatelé, jimž nově vzniká povinnost účasti na zákonném úrazovém pojištění, oznamují tuto skutečnost Kooperativě, pojišťovně, a. s., Vienna Insurance Group, na předepsaném formuláři. Zaměstnavatelé, kteří měli k 31. 12. 1992 pojištění u České pojišťovny, a. s., jsou nadále pojištěni u této pojišťovny.

Povinnosti zaměstnavatele a míra jeho odpovědnosti

Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce. Zaměstnavatel je povinen nahradit zaměstnanci škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda nebo nemajetková újma vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (ust. § 269 odst. 1 zákoníku práce). Zaměstnavatel je povinen nahradit zaměstnanci škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou nemocí z povolání, jestliže zaměstnanec naposledy před jejím zjištěním pracoval u zaměstnavatele za podmínky, za nichž vzniká nemoc z povolání,

kterou byl postižen (ust. 269 odst. 2 zákoníku práce). Podmínky úplného nebo částečného zproštění odpovědnosti zaměstnavatele upravují ust. § 270 zákoníku práce.

Kdy nahrazuje zaměstnavatel škodu, přestože je pojištěn?

Podle ust. § 2 odst. 1 věty první vyhlášky č. 125/1993 Sb. má zaměstnavatel právo, aby za něj úrazová pojišťovna (Česká pojišťovna, a. s., nebo Kooperativa, pojišťovna, a. s.) nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce. **Podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 125/1993 Sb. pojišťovna má vůči zaměstnavateli právo na náhradu až do výše poskytnutého plnění, došlo-li ze strany zaměstnavatele nebo jeho zaměstnance k zvláště závažnému porušení předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a pokud toto porušení bylo v příčinné souvislosti se vznikem škody.** Ve svém rozsudku spis. zn. 32 Cdo 3790/2014, ze dne 8. 9. 2016, Nejvyšší soud ČR vyložil pojem „zaměstnanec“ v posledně jmenovaném ustanovení předmětné vyhlášky, a to na základě sporu České pojišťovny se zaměstnavatelem, na kterém se domáhala, využivajíc svého postižního (regresního) práva, náhrady plnění, jež zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz, vyplatila. Pojišťovna uplatnila vůči zaměstnavateli postih, který odvodila od zvláště závažného porušení předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci poškozeným zaměstnancem.

Skutkový základ sporného případu

Zaměstnanci se při předvrtávání plastového rámu kompletovaného okna zlomil vrták a odlomená část mu poranila oko. Zaměstnanec, jenž neměl při práci ochranné brýle, ačkoliv to bylo při této pracovní činnosti jeho povinností, nebyl řadovým dělníkem, nýbrž mistrem ve výrobě, jenž nejen že byl proškolen o předpisech o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, ale jeho úkolem bylo dbát o to, aby pravidla bezpečnosti práce byla na pracovišti dodržována. Příslušný oblastní inspektorát práce nezjistil při následné kontrole na straně zaměstnavatele žádné nedostatky při zajišťování bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. **Pracovní úraz byl způsoben výlučně zaviněným protiprávním jednáním poškozeného zaměstnance, tj. bez zapříčinění zaměstnavatele či jiného zaměstnance.** Vzhledem k tomu pojišťovna na návrh zaměstnavatele vyplatila poškozenému zaměstnanci odškodnění snížené o 30 %.

Rozhodnutí nižších soudů

Soud prvního stupně žalobu zamítl, avšak odvolací soud jeho rozsudek svým usnesením zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud neshledal správným prvostupňový soudní výklad ust. § 10 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 125/1993 Sb., podle něhož **regresní nárok nemá opodstatnění, bylo-li pojistné plnění spojeno se vznikem škody, která byla způsobena výlučně zaviněným porušením předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci ze strany poškozeného pracovníka, a regresní nárok vzniká jen tehdy, pokud se takového jednání dopustí zaměstnavatel nebo jiný zaměstnanec zaměstnavatele.**

(Soud prvního stupně tedy vyložil pojem „zaměstnanec“ jako „jiný než poškozený zaměstnanec“.) Odvolací soud naopak uzavřel, že užitý pojem „zaměstnanec“ „míní“ jakéhokoliv zaměstnance, tedy i zaměstnance poškozeného.

Odůvodnění dovolání

Rozhodnutí odvolacího soudu napadl žalovaný zaměstnavatel dovoláním, v němž shledal nelogickým, aby porušení povinností ze strany postiženého zaměstnance zakládalo krácení jeho odškodnění a stran plnění, které zaměstnanci náleží, bylo toto porušení povinností regresním důvodem (nárokem) vůči zaměstnavateli. Smysl regresní náhrady spatřoval odvolatel v tom, že pojišťovna má nárok „uplatňovat vyplacené plnění“ na tom, kdo škodu způsobil, zejména porušením svých povinností; zaměstnavatel v tomto smyslu odpovídá za regres, pokud dopustil, aby v jeho provozu byly porušovány bezpečnostní předpisy, a to buď tím, že nejsou vytvořeny podmínky pro dodržování bezpečnostních předpisů, anebo pracovní úraz postiženému způsobí svým jednáním jiný zaměstnanec. V takových případech má regresní náhrada svůj smysl a logiku. Naopak **nebylo-li ve věci prokázáno porušení předpisů ze strany zaměstnavatele ani ze strany jiného než postiženého zaměstnance, podmínky pro uplatnění regresu dány nejsou.**

Smysl a účel regresního práva pojišťovny

Postižní právo pojišťovny zakotvené v posuzovaném (vykládaném) ustanovení má charakter sankce (jak Nejvyšší soud vysvětlil již v rozsudku ze dne 24. 1. 2001, spis. zn. 25 Cdo 607/99), která má stimulovat zaměstnavatele k dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, prostřednictvím postihu za jejich zvláště závažné porušení; **zaměstnavatel nemůže hřešit na to, že je pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při pracovním úrazu pojištěn.**

Nese přitom důsledky jak toho, že porušil kvalifikovaným způsobem povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, tak toho, že škodu poškozenému způsobili kvalifikovaným porušením takových předpisů jeho zaměstnanci (rozuměno při plnění pracovních úkolů zaměstnavatele).

Není pak zřejmé, v jakém ohledu by mohl být tento účel naplněn, byl-li tím, kdo se dopustil porušení předpisů majícího za následek vznik škody, nikoliv zaměstnavatel, popřípadě jiní jeho zaměstnanci, nýbrž právě jen poškozený zaměstnanec. Pravidlo, podle něhož by měl být za zvláště závažné porušení předpisů poškozeným pracovníkem postižen zaměstnavatel, jenž se nedopustil žádného porušení, natož pak závažného, by postrádalo logiku. Definovanému (v předchozím textu) účelu ust. § 10 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 125/1993 Sb. vyhovuje výkladová varianta, podle níž je zaměstnavatel postižen pouze za takové zvláště závažné porušení předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci mající za následek poškození zaměstnance při pracovním úrazu, jehož se dopustil zaměstnavatel anebo jehož se dopustil jiný jeho zaměstnanec než ten, který byl poškozen. Důsledky toho, že škodu si porušením těchto předpisů způsobil sám poškozený zaměstnanec, nese – za splnění ostatních zákoníkem práce stanovených předpokladů – – sám poškozený, neboť zaměstnavatel se v takovém případě odpovědnosti za škodu podle okolností zcela či zčásti zproští a pojistiteli v příslušném rozsahu nevznikne povinnost poškozenému zaměstnanci plnit, neboť jeho povinnost k náhradě škody je omezena rozsahem, v jakém za škodu odpovídá zaměstnavatel.

Závěr

Zaměstnancem, s jehož zvláště závažným porušením předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci se podle ust. § 10 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 125/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, poji postižní právo pojistitele vůči zaměstnavateli, se tedy rozumí jiný zaměstnanec než ten, jemuž v příčinné souvislosti s tímto porušením vznikla škoda. (Nejvyšší soud tedy ve sporném případě změnil rozhodnutí odvolacího soudu tak, že se potvrzuje rozhodnutí soudu prvního stupně.)

Richard W. Fetter

> Regresní právo zdravotní pojišťovny vůči třetí osobě

(zaměstnavateli, který nezajistil vstupní lékařskou prohlídku zaměstnance)

Nejvyšší soud ČR se vyslovil k výkladu a aplikaci ust. § 55 odst. 1 zákona o veřejném zdravotním pojištění. Z hlediska naplnění příčinné souvislosti, jako jednoho z předpokladů práva zdravotní pojišťovny na náhradu škody podle ust. § 55 odst. 1 zákona o veřejném zdravotním pojištění, nestačí pouhé připuštění možnosti vzniku škody v důsledku protiprávního jednání třetí osoby, nýbrž musí být tato příčinná souvislost postavena najisto.

Protiprávní jednání třetí osoby nemusí být jedinou příčinou vzniku škody; postačí, jde-li o jednu z příčin, avšak příčinu důležitou, podstatnou a značnou.

Podle ustanovení § 55 odst. 1 zákona číslo 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, v platném znění, má příslušná zdravotní pojišťovna vůči třetí osobě právo na náhradu těch nákladů na hrazené služby, které vynaložila v důsledku zaviněného protiprávního jednání této třetí osoby vůči pojištěnci.

Zdravotní péče se osobám účastným zdravotního pojištění poskytuje zásadně bezplatně a pojištěný zdravotnickému zařízení platí pouze za ty zákony vymezené výkony, které jsou poskytovány za plnou nebo částečnou úhradu.

Za výkony zdravotní péče poskytované bez přímé finanční úhrady získává zdravotnické zařízení odpovídající úhradu od zdravotní pojišťovny, jejímž je pojištěncem a který na výdaje zdravotního pojištění přispívá platbami pojistného.

Ustanovení § 55 odstavec 1 zákona o veřejném zdravotním pojištění upravuje právo zdravotní pojišťovny požadovat od třetí osoby, která jejím pojištěnci zaviněně způsobila poškození na zdraví nebo smrt, náhradu nákladů vynaložených na jeho ošetření a léčení.

Předpoklady odpovědnosti

Zákonným předpokladem vzniku nároku zdravotní pojišťovny je, že pojišťovna uhradila ze zdravotního pojištění náklady na péči o svého pojištěnce, které vznikly jako důsledek zaviněného protiprávního jednání třetí osoby proti němu.

Povinnost zdravotní pojišťovny zaplatit svému smluvnímu zdravotnickému zařízení náklady péče poskytnuté jejím pojištěnci je plněním její zákonné povinnosti, která existuje bez ohledu na to, z jakého důvodu byla léčebná péče jejím pojištěnci poskytnuta, zda šlo o léčení následků úrazu či jiného poškození zdraví způsobeného zaviněným protiprávním jednáním třetí osoby nebo následkem jiné události.

Třetí osoba odpovídá pojišťovně pouze v tom rozsahu, v jakém její zaviněné protiprávní jednání je v příčinné souvislosti s náklady vynaloženými na ošetření a léčení pojištěnce.

V rozsahu, v němž se na vzniku těchto nákladů podílely jiné okolnosti nebo v jakém byl způsoben spoluzaviněním pojištěnce, třetí osoba za škodu podle ust. § 55 odst. 1 zákona o veřejném zdravotním pojištění zdravotní pojišťovně neodpovídá.

Jestliže toto právo pojišťovně v určitém rozsahu vůbec nevzniklo, není k náhradě v tomto rozsahu nikdo povinen a ohledně této části nákladů vynaložených na péči hrazenou ze zdravotního pojištění nelze ani nikomu platební povinnost uložit.

Ve věci projednávané Nejvyšším soudem ČR pod spis. zn. 21 Cdo 4323/2015 zdravotní pojišťovna požadovala po žalovaném zaměstnavateli náhradu nákladů za hrazené (zdravotní) služby, které vynaložila na léčení úrazu jeho zaměstnance, neboť podle jejího názoru „vznikly v příčinné souvislosti s nesplněním povinnosti žalovaného zajistit pro jmenovaného zaměstnance vstupní lékařskou prohlídku“.

Žalovaný (jako zaměstnavatel) před uzavřením pracovního poměru nezabezpečil svého zaměstnance vstupní lékařskou prohlídkou, ačkoliv měl vědět, že tak má vzhledem k charakteru sjednané práce (jednalo se práce ve výškách a nad volnou hloubkou) učinit (ust. § 14 odst. 1 v té době platné směrnice ministerstva zdravotnictví č. 49/1967, publikované ve Věstníku ministerstva zdravotnictví, o posuzování zdravotní způsobilosti k práci, která byla dnem 1. 4. 2012 zrušena a nahrazena zákonem číslo 373/2011 Sb.,

o specifických zdravotních službách, z něhož tato povinnost rovněž vyplývá).

Za tohoto stavu se tedy zaměstnavatel dopustil zaviněného protiprávního jednání, neboť porušil ust. § 32 zákona zákoníku práce, podle kterého v případech stanovených zvláštním právním předpisem je zaměstnavatel povinen zajistit, aby se fyzická osoba před uzavřením pracovní smlouvy podrobila vstupní lékařské prohlídce.

Příčinná souvislost

Při posuzování nároku na náhradu škody podle ust. § 55 odst. 1 zákona o veřejném zdravotním pojištění je nutné zjistit, v jakém rozsahu se na vzniku škody podílelo protiprávní jednání třetí osoby, v daném případě zaměstnavatele.

Zdravotní pojišťovna nemá nárok na náhradu nákladů za hrazené (zdravotní) služby, které byly sice vynaloženy zdravotní pojišťovnou na péči o jejího pojištěnce, avšak nebyly zapříčiněny jednáním třetí osoby, neboť s takovou skutečností zákon její nárok vůči třetím osobám nespojuje.

Znamená to, že třetí osoba odpovídá pojišťovně pouze v tom rozsahu, v jakém její zaviněné protiprávní jednání je v příčinné souvislosti s náklady vynaloženými na ošetření a léčení pojištěnce, jakožto následků jejího jednání.

O vztah příčinné souvislosti mezi škodou, spočívající ve vynaložených nákladech na léčení pojištěnce, a zaviněným protiprávním jednáním třetí osoby se jedná tehdy, vznikla-li tato škoda následkem tohoto protiprávního jednání, tj. bez tohoto protiprávního jednání by škoda nevznikla tak, jak vznikla.

Z hlediska naplnění příčinné souvislosti, jako jednoho z předpokladů práva zdravotní pojišťovny na náhradu škody, nestačí pouhé připuštění možnosti vzniku

škody v důsledku protiprávního jednání třetí osoby, nýbrž musí být tato příčinná souvislost postavena najisto.

Protiprávní jednání třetí osoby nemusí být jedinou příčinou vzniku škody; postačí, jde-li o jednu z příčin, avšak příčinu důležitou, podstatnou a značnou.

Postup při zjišťování této příčinné souvislosti spočívá v tom, že škodu je třeba vyjmout z její všeobecné souvislosti a zkoumat ji izolovaně, pouze z hlediska jejích příčin, neboť příčinná souvislost je zákonitostí přírodní a společenskou (jde ve své podstatě o hledání jevu, který škodu vyvolal).

Z celého řetězce všeobecné příčinné souvislosti (každý jev má svou příčinu, zároveň však je příčinou jiného jevu) je třeba sledovat ty příčiny a následky, které jsou důležité pro uplatněný nárok na náhradu škody.

Vztah příčinné souvislosti mezi vznikem škody a zaviněným protiprávním jednáním třetí osoby je vyloučen, jestliže škoda spočívající ve vynaložených nákladech na léčení pojištěnce byla způsobena výlučně zaviněním samotného pojištěnce.

Odvolací soud (jenž potvrdil zamítavý rozsudek soudu prvního stupně) takto postupoval a dovedl, že „vznik nákladů na léčení zavinil výlučně sám pojištěnec“, neboť při práci na střeše rozestavěného domu z vlastní vůle „nepoužil ochranné pracovní prostředky, které mu žalovaný poskytl“, a v důsledku toho poté, co uklouzl na pozednici, spadl z výšky cca 8,5 m na betonovou podlahu domu.

Tento úsudek odvolacího soudu je podle názoru dovolacího soudu vzhledem k okolnostem případu správný.

Okolnost, že poškozený pojištěnec sám podle svého uvážení nepoužil osobní ochranné pracovní prostředky pro práci ve výškách (jistící lano s podsedákem),

ačkoliv je měl v daném okamžiku k dispozici, je právě tou jedinou důležitou, podstatnou a značnou příčinou, která vedla ke vzniku škody, jejíž náhrady se zdravotní pojišťovna domáhala (a bez níž by ke vzniku této škody nedošlo), neboť z okolností, které vyšly v řízení najevo, je zřejmé, že kdyby zaměstnanec jistící lano použil, k pádu (a poškození zdraví) by nedošlo, a tedy škoda (náklady za léčení) by zdravotní pojišťovně nevznikla tak, jak vznikla.

Jde o výlučnou a samostatnou příčinu, která vyvolala vznik škody bez ohledu na to, zda zaměstnavatel zajistil, aby se zaměstnanec před uzavřením pracovní smlouvy podrobil vstupní lékařské prohlídce, či nikoli.

Tedy – řečeno jinak – i kdyby zaměstnanec před uzavřením pracovní smlouvy se zaměstnavatelem absolvoval vstupní lékařskou prohlídku, stejně by při výkonu práce utrpěl úraz pádem z výšky, jestliže nebyl zajištěn jistícím lanem.

Uvedený závěr by podle názoru NS ČR, který vyjádřil ve svém rozsudku z 21. 11. 2016, neměla ani okolnost namítaná zdravotní pojišťovnou, že za situace, kdy se zaměstnanec před uzavřením pracovní smlouvy se zaměstnavatelem nepodrobil vstupní lékařské prohlídce, měl být považován za zdravotně nezpůsobilého k výkonu sjednané práce, a tudíž zaměstnavatel byl povinen nepřipustit, aby zaměstnanec sjednanou práci vykonával.

*Richard W. Fetter,
právník zabývající se pracovním
a občanským právem*

> Zákaz alkoholu na pracovišti: nulová tolerance alkoholu?

NS ČR neposvětil nulovou toleranci alkoholu na pracovišti, když ve svém rozsudku spis. zn. 21 Cdo 4733/2015, ze dne 19. 12. 2016, uzavřel: Stav, kdy zaměstnanec vstupuje na pracoviště zaměstnavatele pod vlivem alkoholického nápoje, nemusí být dán již pouhým pozitivním alkoholického nápoje, nýbrž k jeho požití musí dojít v takové míře, že má vliv na snížení duševních funkcí a celkové pohotovosti zaměstnance.

Pozitivní zjištění (alkoholu v organismu zaměstnance) neznamená vždy (bez dalšího) porušení povinností takové intenzity, aby je bylo možné kvalifikovat jako závažné porušení povinnosti ve smyslu ust. § 52 písm. g) zákoníku práce.

Zákoník práce zaměstnancům ukládá povinnost nepožívat alkoholické nápoje na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele.

Zákaz požívání alkoholických nápojů samozřejmě platí i pro dobu pracovní cesty.

Zákaz požívání alkoholu se vztahuje i na přestávky v práci na jídlo a oddech; zaměstnanec tak nesmí konzumovat alkoholické nápoje např. ani během oběda v restauraci (ačkoliv se v tu chvíli nenachází na pracovišti, ani se přestávka na jídlo a oddech nezapočítává do pracovní doby), neboť by po skončení přestávky nastupoval pod vlivem alkoholu na pracoviště.

Zákaz požívání alkoholických nápojů se vztahuje i k mimo-pracovní době, jestliže by vliv alkoholu mohl přetrvávat až do nástupu do práce.

Zaměstnanec je dále povinen podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu.

Tato povinnost je kategorická a bezvýhradná; zaměstnanci nepřísluší hodnotit, jaký cíl zaměstnavatel testováním sleduje.

Zaměstnavatel může kdykoliv provést příslušnou zkoušku i bez podezření, že je zaměstnanec pod vlivem alkoholu, může zkoušky provádět i opakovaně nebo pravidelně.

Zatímco pokyn ke zkoušce může dát zaměstnanci pouze oprávněný vedoucí zaměstnanec, samotné provedení této zkoušky již může příslušet jinému zaměstnanci.

Odborné lékařské vyšetření včetně odběru biologického materiálu (krevní zkoušku) může provést pouze zdravotnické zařízení k tomu odborně a provozně způsobilé.

Sporný případ v praxi

Zaměstnavatel dal zaměstnanci výpověď z pracovního poměru z důvodu závažného porušení pracovních povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci podle ust. § 52 písm. g) zákoníku práce, neboť vstoupil na pracoviště pod vlivem alkoholu.

Při první dechové zkoušce ve 21.25 hodin, necelých 45 minut před začátkem směny, bylo zaměstnanci naměřeno 0,32 ‰ alkoholu, při druhé dechové zkoušce o půl hodiny později 0,23 ‰ alkoholu a z odběru krve ve 22.40 hodin bylo zaměstnanci zjištěno 0,11 ‰ alkoholu v krvi.

Zaměstnanec se žalobou domáhal určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru s odůvodněním, že před nástupem na pracovní směnu žádný alkohol nepožil. Okolo 21. hodiny vypil k večeři pouze jedno nealkoholické pivo zn. Bernard a poté jedno nealkoholické pivo zn. Birrel.

(Právník by se neměl vyjadřovat bez podrobné znalosti věci a nastudování spisu, což jsem neučinil, neboť vycházím pouze z příslušného rozhodnutí Nejvyššího soudu, jako každý jiný judikaturu komentující, nicméně domnívám se, jako zkušený pivař – a věřím, že mi lékaři a zdravotníci pracovníci můj malý výlet mimo obor práva dovolí –, že po požití nealkoholického piva by neměly být v krvi konzumenta naměřeny žádné hodnoty alkoholu v krvi (obě značky mají 0,5 objemového procenta alkoholu), a to ani tehdy, pokud šlo o litr piva. Je eventuelně možné, že si zaměstnanec dopřál k obědu výčepní pivo – tzv. desítku, možná i dvě, nebo i ležák – tzv. jedenáctku nebo dvanáctku, nebo i později výčepní či lehké pivo, nicméně vycházel z rozumného očekávání, že zdravý člověk, zvláště muž, by neměl být s takovým časovým odstupem (oběd řekněme mezi 11. a 14. hodinou, začátek směny ve 22 hodin) pod vlivem alkoholu tak, aby jeho schopnosti a bezpečný výkon práce byl jakkoliv narušen.)

Případ uzavřel Nejvyšší soud ČR rozsudkem spisová značka 21 Cdo 4733/2015, ze dne 19. 12. 2016, ve kterém konstatoval, že odvolací soud neměl pochybnosti, že **pozitivní zjištění o tom, zda je zaměstnanec pod vlivem alkoholických nápojů, znamená porušení jeho povinnosti vztahující se k jím vykonávané práci ve smyslu ust. § 106 odst. 4 písm. e) zákoníku práce, které zakazuje vstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele.**

Při hodnocení intenzity tohoto porušení právních povinností – na rozdíl od zaměstnavatele, který rozvázal pracovní poměr se zaměstnancem vycházející ze zásady tzv. „nulové tolerance k alkoholu“ – zdůraznil, že „posouzení otázky intenzity tohoto porušení pracovních povinností vždy závisí na konkrétních okolnostech daného případu“.

Hodnotil proto nejen pozitivní zjištění samo o sobě, nýbrž i hodnoty, které byly zjištěny (mj. okolnost, že před vlastním počátkem směny byl výsledek zjištění 0,23‰, tedy „hodnota, která se blíží hladině 0,2‰, jež je považována za neprůkaznou s ohledem na možnou laboratorní chybu, resp. tzv. fyziologickou hladinu“), přičemž přihlížel „k osobě zaměstnance a k jeho dosavadnímu postoji k plnění pracovních úkolů, kdy zaměstnanec byl zaměstnán více než 18 let, přičemž nebylo tvrzeno ani v řízení nevyšlo jiným způsobem najevo, že by mu bylo v minulosti vytýkáno porušení pracovních povinností“, a neponechal stranou ani skutečnost, že zaměstnanec vykonával funkci vedoucího směny v provozu ocelárny.

S přihlédnutím k tomu, že stav, kdy zaměstnanec ve smyslu ust. § 106 odst. 4 písm. e) zákoníku práce vstupuje na pracoviště zaměstnavatele pod vlivem alkoholického nápoje, nemusí být dán již pouhým požitím alkoholického nápoje, nýbrž k jeho požití musí dojít v takové míře, že má vliv na snížení

duševních funkcí a celkové pohotovosti zaměstnance, je správný závěr odvolacího soudu, že „pozitivní zjištění neznamená vždy (bez dalšího) porušení povinností takové intenzity, aby je bylo možné kvalifikovat jako závažné porušení povinnosti ve smyslu ust. § 52 písm. g) zákoníku práce“.

Závěry a návody pro praxi

Paradoxně s uvedenými závěry pro oblast pracovního práva vyznívá srovnání s pravidly pro silniční provoz, neboť zjištění hladiny alkoholu ve výši 0,32 ‰ by u řidiče vedlo k závažným sankcím v podobě peněžitě pokuty, udělení 7 „trestných“ bodů a zákazu činnosti. (Nicméně asi je třeba odlišit vysoká rizika, která způsobuje alkohol zpomalováním reakcí při řízení motorového vozidla, kdy rozhodují zlomky vteřiny, na straně jedné a na straně druhé malé nebezpečí třeba při kancelářských pracích.)

Naproti tomu soudy, včetně Nejvyššího soudu ČR, dovodily, že zaměstnanec, kterému je zjištěna hladina alkoholu v krvi do výše 0,49 ‰, není alkoholem významně ovlivněn a v případě zjištění této míry alkoholu u něj nejde o oprávněný důvod pro výpověď, takže prakticky odepřely zaměstnavatelům možnost zaměstnance za porušení povinnosti zákazu požití alkoholu před nástupem do práce účinně sankcionovat (jiná situace by byla, kdyby soudy shledaly jako příliš přísnou sankci okamžité zrušení pracovního poměru a ponechaly zaměstnavatelům prostor pro výpověď z pracovního poměru, ovšem neplatnou byla shledána právě výpověď).

Zaměstnavatel však uplatnil dne 24. 3. 2017 ústavní stížnost, která je vedena Ústavním soudem pod spisovou značkou III. ÚS 912/2017. Mnohé publikované názory k případu jsou proto předčasné, nicméně nebude-li judikát zrušen a jeho závěry zvráceny, v praxi budou

nuceni zaměstnavatelé určitou míru ovlivnění alkoholem u zaměstnanců tolerovat, neboť nebudou moci zaměstnance účinně za zjištění alkoholu požitého před nástupem do práce postihnout.

Patrně to nepřinese významné problémy u nerizikových prací, jako jsou již zmíněné práce kancelářské, natož u tvůrčích činností, kde vliv alkoholu může naopak i zvýšit kvalitu a produktivitu práce, ovšem jestliže by nemohla moci být praktikována nulová tolerance k alkoholu na rizikových pracovištích, bylo by to na pováženou. Judikát však zřejmě nelze vnímat jako všeobecný signál zaměstnancům, že mohou nastupovat do práce pod vlivem alkoholu, nijak není zpochybněna dosavadní rozhodovací praxe, z níž vyplývá při rozvazování pracovního poměru pro porušení pracovní kázně zaměstnancem pro zaměstnavatele povinnost přihlížet k charakteru provozu a práce, kterou zaměstnanec vykonává, k funkci, kterou zaměstnanec zastává, k jeho dosavadnímu postoji k plnění pracovních úkolů, k době a situaci, v níž došlo k porušení právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci, k míře zavinění zaměstnance, k důsledkům porušení právních předpisů pro zaměstnavatele, k tomu, zda svým jednáním zaměstnanec způsobil zaměstnavateli škodu atp.

Rozhodnutí NS ČR spis. zn. 21 Cdo 4733/2015, ze dne 19. 12. 2016 tedy dává návod zaměstnavatelům, jak postupovat při postihování porušení zákazu alkoholu, vyplývá z něho, že je nutno zvažovat i otázku faktického vlivu naměřeného alkoholu na zaměstnance a jeho pracovní schopnosti, proto na rizikových pracovištích bude možný přísnější přístup.

*Richard W. Fetter,
právník zabývající se pracovním
a občanským právem*

> Nepříjemný omyl poskytovatele zdravotních služeb v daních

MUDr. A se rozhodl, že napříště bude poskytovat zdravotní služby prostřednictvím právnické osoby, konkrétně společnosti s ručením omezeným (s.r.o.). Protože se chtěl co nejvíce vyhnout administrativní zátěži s tím spojené, rozhodl se zakoupit již existující s.r.o., tedy přesněji, zakoupit 100% podíl na tomto s.r.o. Přitom mu bylo doporučeno zakoupit takové s.r.o., které v předchozích letech vykazovalo daňovou ztrátu. Tím získá významnou daňovou výhodu, neboť tuto ztrátu bude moci uplatnit proti realizovaným ziskům vykázaným z poskytování zdravotních služeb. Tak se i počátkem roku 2016 stalo, MUDr. A zakoupil obchodní podíl ve společnosti s předmětem podnikání – maloobchod.

Možnost uplatnění daňové ztráty

Možnost uplatnění daňové ztráty řeší § 34 odst. 1 zákona č. 586 1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDP). V něm je uvedeno, že od základu daně lze odečíst daňovou ztrátu, která vznikla a byla vyměřena za předchozí zdaňovací období nebo jeho část, a to nejdéle v pěti zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které se daňová ztráta vyměřuje.

Přehled vykázaných a vyměřených daňových ztrát v Kč je uveden v následující tabulce:

Rok vykázaní ztráty	Částka v Kč	Poslední rok pro uplatnění
2013	378 620	2018
2014	246 614	2019
2015	374 766	2020
celkem	1 000 000	

Společnost vykázala za rok 2016 zisk ve výši 448 000 Kč. Představa pana MUDr. A jako jediného společníka a jednatele byla, že v daňovém přiznání za rok 2016 bude uplatněna celá ztráta z roku 2013 ve výši 378 620 Kč včetně část ztráty z roku 2014 ve výši 69 380 Kč, celkem tedy 448 000 Kč. A zbytek ve výši 552 000 Kč že bude uplatněn v daňovém přiznání za rok 2017, případně ještě v roce 2018. Tento postup, při sazbě daně z příjmů právnických osob ve výši 19 % by měl představovat daňovou úsporu 190 000 Kč.

Nemožnost uplatnění daňové ztráty

MUDr. A předal podklady ke zpracování daňového přiznání k dani z příjmů za rok 2016 daňovému poradci. Ten daňové přiznání zpracoval a vyčíslil daň v částce 85 120 Kč (448 000 x 0,19), přičemž požadované uplatnění ztráty označil za nemožné, neboť není v souladu se zákonem o daních z příjmů.

Jeho zdůvodnění se odvolávalo na § 38na odst. 1 ZDP a bylo následující:

Vyměřenou a neuplatněnou daňovou ztrátu nelze odčítat od základu daně, došlo-li u poplatníka k podstatné změně ve složení osob, které se přímo účastní na kapitálu či kontrole (dále jen „podstatná změna“). Změnou ve složení osob se rozumí změna členů obchodní korporace nebo změna jejich podílu na kapitálu či kontrole poplatníka.

Podstatnou změnou se vždy rozumí nabytí nebo zvýšení podílu, které se v úhrnu týká více než 25 % základního kapitálu nebo hlasovacích práv nebo změny, kterými získá člen obchodní korporace rozhodující vliv. Zda došlo k podstatné změně, se zjišťuje v období, za které má být daňová ztráta uplatněna, a to porovnáním tohoto období s obdobím, za něž byla daňová ztráta vyměřena; přitom v období, za něž byla daňová ztráta vyměřena, je rozhodné složení osob, které se přímo účastní na kapitálu či kontrole k poslednímu dni tohoto období, a výše jejich podílu, a v období, za něž má být daňová ztráta uplatněna, je rozhodný úhrn změn, kterými dojde od posledního dne období, za které byla daňová ztráta vyměřena, do konce období, za které má být daňová ztráta uplatněna, k nabytí nebo zvýšení podílu na základním kapitálu nebo na hlasovacích právech nebo kterými získá člen obchodní korporace rozhodující vliv.

Zjednodušeně řečeno, koupí 100% obchodního podílu na s.r.o. možnost uplatnění dříve vykázané a vyměřené ztráty padá, s jedinou výjimkou uvedenou v 38na odst. 3 ZDP, která ovšem v tomto případě není splněna.

Ustanovení odstavce 1 se nepoužije, pokud poplatník, u něž k podstatné změně došlo, prokáže správci daně, že nejméně 80 % tržeb za vlastní výkony a zboží zaúčtovaných do výnosů podle zvláštního právního předpisu (prováděcí vyhláška k zákonu o účetnictví) v období,

kdy došlo k podstatné změně, a v následujících obdobích, v nichž má být uplatněna daňová ztráta vzniklá za období před podstatnou změnou, bylo vytvořeno stejnou činností, jakou v rámci svého předmětu podnikání provozoval poplatník v období, za které byla daňová ztráta vyměřena.

Předmětem činnosti v tomto konkrétním případě byl před „podstatnou změnou“ (před prodejem obchodního podílu) maloobchod, po „podstatné změně“ (po prodeji obchodního podílu) provozování nestátního zdravotnického zařízení.

V tomto případě, který bohužel vychází ze skutečnosti, je nesplnění podmínek pro odečet ztráty zcela nezpochybnitelné.

Pokud by však vznikly důvodné pochybnosti, zda jsou splněny podmínky stanovené pro odpočet ztráty splněny, může poplatník požádat správce daně o závazné posouzení skutečnosti, zda daňovou ztrátu lze uplatnit jako položku odečitatelnou od základu daně.

Ing. František Elis, daňový poradce 0056

> Lékař a elektronická evidence (EET)

Níže uvedené řádky jsou pokusem o stručnou a přehlednou informaci poskytovatelům zdravotních služeb ohledně EET. Přitom není pro další text podstatné, zda lékař poskytuje zdravotní služby jako fyzická osoba, nebo prostřednictvím právnické osoby, zpravidla s.r.o. Vycházím pouze ze základního předpokladu, že se jedná o „klasickou lékařskou praxi“, tj. jeden lékař a jedna zdravotní sestra.

Zásadní otázka zní, zda se vůbec lékařů EET týká či nikoliv.

A odpověď je jednoznačná, ano týká.

Naprostá většina lékařů je, dle mého názoru, s touto skutečností již smířena, počáteční emoce odpadly a naděje, že se podaří lékařem z povinnosti vést EET vyjmout, se ukazují jako nereálné.

Pokud se tedy povinnost vést EET lékařů týká, vyvstává další otázka, a to je od kdy. Náběh EET je předpokládán ve čtyřech etapách.

1. etapa (od prosince 2016) – ubytovací a stravovací služby
2. etapa (od března 2017) – velkoobchod a maloobchod
3. etapa (od 1. března 2018) – ostatní činnosti
4. etapa (od června 2018) – vybraná řemesla a výrobní činnosti

Lékařů se podle výše uvedeného harmonogramu týká povinnost k EET od 1. 3. 2018.

Zdravotní péče spadá pod NACE 86 (NACE je zkratkou pro statistickou klasifikaci ekonomických činností).

Z pohledu námi posuzované skupiny poskytovatelů zdravotních služeb pak, 86.21 Všeobecná ambulantní zdravotní péče,

86.22 Specializovaná ambulantní zdravotní péče,

86.23 Zubní péče.

Je-li termín k EET pro lékaře tak jednoznačný, proč se v poslední době stále objevují různé výklady ohledně nutnosti přistoupit u některých ambulantních lékařů k vedení EET již od 1. 3. 2017?

Jedná se o to, zda v současnosti realizovaný prodej za „hotové“ v ordinacích lékařů nespadá pod maloobchod, pro který platí termín EET od 1. 3. 2017.

Je především třeba důsledně rozlišit, co je součástí poskytování zdravotních služeb a co maloobchodní činnosti. Nemělo by být sporu o tom, že součástí poskytování zdravotních služeb je např. nákup a aplikace očkovacích látek, vybavení pacienta léky v ordinaci apod. Na druhou stranu nebude sporu o tom, že pokud lékař kromě poskytování zdravotních služeb prodává kosmetické přípravky či doplňky stravy nebo kojeneckou výživu, případně zubní pastu a kartáčky na zuby, bude se jednat o druh činnosti maloobchod.

Přitom tato „doplňková“ (minoritní) podnikatelská činnost, kterou nelze vztáhnout na zdravotní služby, by měla být vykonávána výhradně na základě živnostenského oprávnění. Minoritní činností se pro účely EET rozumí taková činnost, za kterou platby činí maximálně 49 % z celkových plateb provozovny a současně nepřevyšují částku 175 000 Kč (za základ je nutno vzít rok 2016).

Pokud jsou tyto podmínky splněny, pak může podnikatel začít vést EET až současně s hlavní podnikatelskou činností.

Příklad 1

MUDr. A nakupuje očkovací látky, které následně aplikuje a prodává (za cenu, za kterou nakoupil) pacientům. Jedná se o součást zdravotních služeb, nikoliv maloobchod. Bez ohledu na objem nákupů a prodejů v roce 2016, případně procento z celkových tržeb, je pro něj termín pro vedení EET 1. březen 2018.

Příklad 2

MUDr. B mimo poskytování zdravotních služeb prodává na základě živnostenského oprávnění dětské plenky, kojeneckou

výživu a obdobný sortiment. V roce 2016 činily příjmy z tohoto prodeje 157 000 Kč, což bylo necelých 7,5 % jeho příjmů z podnikání. Přestože tato činnost spadá pod maloobchod, jedná se z pohledu EET o činnost minoritní a termínem pro vedení EET je rovněž 1. březen 2018.

Příklad 3

MUDr. C mimo poskytování zdravotních služeb prodává kosmetické přípravky. Tyto příjmy přesáhly za rok 2016 částku 175 000 Kč. Jedná se o maloobchod, vzhledem k objemu prodeje nejsou splněna kritéria minoritní činnosti, termínem pro vedení EET bude 1. březen 2017.

Pokud nastane situace, kdy nebude možné jednoznačně určit, zda se jedná o poskytnutí zdravotní služby či o maloobchodní činnost, má poplatník (lékař) možnost požádat dle § 32 zákona o EET správce daně o závazné posouzení, jehož předmětem je určení, zda je platba evidovanou tržbou. Žádost podléhá správnímu poplatku ve výši 1000 Kč. Lhůta pro vyřízení je 3 měsíce.

Předpokládám, že situace popsaná v příkladu č. 1 je u praktických lékařů pro děti a dorost převažující. Proto reaguji v předstihu na její různé modifikace.

To, zda konkrétní lékař prodává pacientům očkovací látky za nákupní cenu, za nějakou průměrnou cenu či za cenu zaozkrouhlenou a za aplikaci účtujete dle Cenového předpisu MZČR nebo na základě vlastních cenových kalkulací, nemění nic na tom, že se stále jedná o poskytnutí zdravotní služby. Otázkou je, zda nedochází v jednotlivých konkrétních případech k nerespektování cenových předpisů a tím následně k porušování pravidel cenové regulace. S termínem povinnosti zahájení EET to však nemá žádnou souvislost.

Častým a oblíbeným omylem mnohých poskytovatelů zdravotních služeb je zaměňování pravidel pro DPH s pravidly pro EET. Proto malé odbočení.

Dle § 58 odst. 1 zákona o DPH jsou od daně osvobozeny zdravotní služby, jsou-li současně splněny následující podmínky:

- jedná se o zdravotní služby vymezené zákonem upravujícím zdravotní služby,
- zdravotní služby jsou poskytovány poskytovatelem zdravotních služeb, přičemž rozsah poskytovaných zdravotních služeb je vymezen v jeho oprávnění k poskytování zdravotních služeb,
- jedná se o činnost s léčebným cílem nebo chránící lidské zdraví.

Pro uplatnění osvobození od daně podle § 58 zákona o DPH není rozhodující způsob hrazení daného výkonu, tj. zda pacientem, z veřejného zdravotního pojištění či jinou osobou. Pokud budou splněny všechny výše uvedené podmínky stanovené zákonem pro uplatnění osvobození od daně, bude daná služba osvobozena bez ohledu na způsob jejího hrazení.

Za služby osvobozené od DPH podle § 58 zákona o DPH nelze považovat např.:

- odběry krve pro policii např. na obsah alkoholu, drog či jiných omamných látek,
- laboratorní rozbor pro policii či soudy,
- rozbor pro určení otcovství,
- lékařské posudky např. pro účely soudního sporu, v souvislosti s poskytnutím pojistného plnění,
- administrativní úkony ve zdravotnictví (výpis z dokumentace, zapůjčení dokumentace, vydávání některých potvrzení),
- většinu úkonů estetické chirurgie,
- prohlídky pro zaměstnavatele v souvislosti s přijetím do pracovního poměru či jeho ukončení (zdravotní prohlídky z titulu ochrany zdraví v rámci pracovního poměru nebo v souvislosti s nemocemi z povolání, jsou od DPH osvobozeny).

Pokud některá z těchto zdravotních služeb od DPH neosvobozených bude uhrazena v hotovosti, pak povinnost k EET je od 1. 3. 2018, jedná se jednoznačně o zdravotní službu.

Ing. František Elis,
daňový poradce 0056

Předplatné časopisu Informace pro lékařské praxe na rok 2017

činí 1245 Kč (včetně DPH)

Předplacením časopisu

si zajistíte:

- 6 čísel ročníku
- na vyžádání elektronický archiv 2016
- zdarma písemnou právní, daňovou a administrativní poradnu
- recepty za 9 Kč včetně DPH (cena je uvedena za 100 listů), ostatní zdravotnické tiskopisy za příznivé ceny
- o různých předplatitelských výhodách budete postupně informováni

Časopis

Informace pro lékařské praxe si můžete objednat na e-mailu:

info@infolekar.cz

a na adrese redakce časopisu
**Informace pro lékařské praxe,
Konstantinova 1481/20,
149 00 Praha 4,**

na telefonu 267 910 430.

**Děkujeme stálým odběratelům
za podporu.**

**Věříme, že i v budoucnu naleznete
v našem časopise pro svou praxi
mnoho užitečného!**

Za vydavatele časopisu
Mgr. Alena Švejnová